UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra německých a rakouských studií

Bakalářská práce

2020 **Matej Ročkár**

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra německých a rakouských studií

Spolupráca severských štátov v oblasti obrany v rámci NORDEFCO

Bakalárska práca

Autor práce: Matej Ročkár

Študijný program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedúci práce: prof. PhDr. Petr Svobodný, Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Prehlásenie

1. Prehlasujem, že som predkladanú prácu spracoval samostatne a použil len uvedené pramene a literatúru.
2. Prehlasujem, že práca nebola využitá k získaniu iného titulu.
3. Súhlasím s tým, aby práca bola sprístupnená pre študijné a výskumné účely.

V Prahe dňa Matej Ročkár

Bibliografický záznam

ROČKÁR, Matej. *Spolupráca severských štátov v oblasti obrany v rámci NORDEFCO.* Praha, 2020. 43 s. Bakalárska práca (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedúci diplomovej práce prof. PhDr. Petr Svobodný, Ph.D.

Rozsah práce: 70 259 znakov vrátane medzier

Anotácia

Táto bakalárska práca sa zaoberá obrannou spoluprácou severských štátov v rámci ich spoločného projektu NORDEFCO. Jej cieľom je poukázať na mieru spolupráce medzi štátmi, jej regionálny význam a ciele, ktoré sa jej podarilo, resp. nepodarilo dosiahnuť. Práca vychádza z dlhoročnej tradície kooperácie medzi severskými štátmi, ktorú sa nakoniec podarilo premietnuť aj v oblasti obrany, zlúčením troch existujúcich štruktúr do jedného celku vytvorením NORDEFCO v roku 2009. Rovnako sa bude snažiť poukázať aj na jej značné limity. Zároveň mapuje jej historické pozadie, stav národných obranných štruktúr, ktorý sa spolu s geopolitickými a ekonomickými záujmami podpísal na intenzite zapojenia do spolupráce jednotlivých členov. Všíma si jej štruktúru, oblasti spolupráce, ktoré sú kľúčové pre realizáciu projektov, dokončené projekty, ale aj také, od ktorých sa krajiny rozhodli odstúpiť. Naviac, zachytáva transformáciu z primárne ekonomického charakteru smerom k bezpečnostnej a obrannej politike ako novej hlavnej priorite, na čom sa výrazne podpísalo rastúce napätie zo strany Ruska. V neposlednom rade sa práca zaoberá polemikou týkajúcou sa porovnávania severskej obrannej spolupráce s NATO, poukazuje na rozdielne záväzky plynúce z oboch štruktúr, s ohľadom na jej status regionálnej spolupráce.

Annotation

The bachelor thesis focuses on the defense cooperation of the Nordic countries within their joint project NORDEFCO. The aim is to point out the level of cooperation between states, its regional importance, and the goals it has succeeded or failed to achieve. Referring to a long tradition of cooperation between the Nordic countries, which was finally reflected in the field of defense too, by merging the three existing structures into one framework by creating NORDEFCO in 2009. The thesis also aims to underline existing limitations, and at the same time, it maps the historical background, the condition of national defense structures, which together with geopolitical and economic interests have affected the intensity of involvement in the cooperation of each member. The work focuses on the structure, areas of cooperation that are key to project implementation, completed projects, but also those from which countries have decided to withdraw. In addition, it captures the transformation from a primarily economic character to the security and defense policy as a new main priority, which has been marked by growing tensions from Russia. Furthermore, the work deals with the controversy concerning the comparison of Nordic defense cooperation with NATO, points out

the different obligations arising from both structures, concerning its status of regional cooperation.

Kľúčové slová

NORDEFCO, severské štáty, obrana, obranná politika, Dánsko, Fínsko, Island, Nórsko, Švédsko

Key words

NORDEFCO, Nordic Countries, Defense, Defense Policy, Denmark, Finland, Iceland, Norway, Sweden

Title

Nordic Countries Defense Cooperation within NORDEFCO

Poďakovanie

Na tomto mieste by som sa rád poďakoval vedúcemu bakalárskej práce, pánovi prof. PhDr. Svobodnému, Ph.D., za pomoc pri výbere témy, ochotu a všetky cenné rady.

Obsah

1. Úvod 2
1.1 Práca s prameňmi, literatúrou a terminológiou 4
2. Obrana severských štátov 7
2.1 Veľkosť a sila ozbrojených síl 8
3. Severská obranná spolupráca 12
3.1 Obranná spolupráca pred založením NORDEFCO 12
3.2 Založenie NORDEFCO 15
3.3 Štruktúra 17
3.4 Oblasti spolupráce COPA 19
3.5 Predsedníctvo a vízie 21
4. Výsledky spolupráce od vzniku NORDEFCO 24
4.1 Dokončené projekty 24
4.2 Nedokončené projekty a nenaplnené ambície 26
4.3 Reakcia na konanie Ruska 28
4.4 Severská obranná spolupráca v tieni NATO 31
Záver 34

1. Úvod

Táto bakalárska práca sa zaoberá spoluprácou severských štátov v oblasti obrany, predovšetkým v rámci projektu Severskej obrannej spolupráce (Nordic Defence Cooperation), skrátene NORDEFCO.

Cieľom tejto práce je zistiť mieru spolupráce medzi jednotlivými členskými krajinami, akým spôsobom prebieha, aké konkrétne ciele sa im podarilo dosiahnuť, a zároveň historické pozadie cesty vedúcej k vzniku NORDEFCO.

„Spolupráca medzi severskými krajinami na formálnej úrovni patrí medzi najstaršie a najrozsiahlejšie regionálne spolupráce na svete,“[1] píše sa na jednej z oficiálnych stránok Severskej rady ministrov. Na prvý pohľad týchto päť severských krajín spĺňa všetky podmienky pre úspešnú regionálnu integráciu, keďže sú si dnes spoločensky, kultúrne, nábožensky a z časti aj politicky podobné. V minulosti tomu tak nebolo, najmä keď ešte o titul regionálnej veľmoci súperilo Dánsko so Švédskom, ale v súčasnosti sú spolu s Fínskom, Islandom a Nórskom príkladom ukážkovej nadnárodnej kooperácie a inšpiráciou pre ostatné krajiny, aj vďaka vysokému štandardu životnej úrovne per capita. Po druhej svetovej vojne, v roku 1952, severské štáty založili spoločnú organizáciu pre formálnu spoluprácu na parlamentnej úrovni, Severskú radu. Ciele kooperácie sa týkajú oblastí dopravy, kultúry, rodovej rovnosti, spravodlivosti, vzdelávania, zamestnanosti a životného prostredia.[2] Neskôr, v roku 1971 sa k nej pridal aj orgán pre oficiálnu spoluprácu na vládnej úrovni, Severská rada ministrov, pôsobiaca po boku Severskej rady. Avšak, vyznačuje sa absenciou užšej ekonomickej integrácie a obrannej spolupráce.

Rozdielne postoje krajín sa prejavili v oblasti európskej integrácie. Dnes sú členmi EÚ tri z piatich – Dánsko od roku 1973 a Švédsko s Fínskom od roku 1995, v rámci jej štvrtého rozšírenia. Nórsko sa nestalo členom únie kvôli odmietavému postoju obyvateľstva premietnutého v dvoch neúspešných referendách v rokoch 1972 a 1994. Island takisto nie je členom únie, najbližšie k členstvu boli počas ekonomickej krízy po roku 2008, kedy zahájili aj prístupové rokovania s EÚ, avšak islandská ekonomika sa začala po roku 2011 rýchlo zotavovať a vláda od tohto plánu v roku 2013 odskočila. Členské štáty únie sa podieľajú na Spoločnej bezpečnostnej a zahraničnej politike EÚ (SBOP), rámca politických a vojenských štruktúr únie, pod ktorú spadajú aj vojenské jednotky EU Battlegroups. Dánsko sa

[1] „Nordic co-operation“, Official Site of NordForsk, https://www.nordforsk.org/en/policy/norden/det-nordiske-samarbeidet (stiahnuté 13.3.2020)
[2] „Policy Areas“, Official Site of Nordic Co-operation, https://www.norden.org/en/political_areas (stiahnuté 13.3.2020)

nezúčastňuje žiadnych operácií a spoluprác spojených s bezpečnostnou a obrannou politikou pod záštitou EÚ, keďže získalo tzv. opt-out, teda výnimku, ktorú odhlasovali v referende v roku 1992 predchádzajúcemu ratifikácii Maastrichtskej zmluvy. Naopak, Nórsko si vyžiadalo tzv. opt-in prostredníctvom partnerstva s Európskou obrannou agentúrou (EDA), napriek tomu, že nie je členom Únie. V rámci SBOP EÚ nepôsobí plnohodnotne, podieľa sa len na programoch a projektoch zastrešovaných EDA. Rovnako odlišne sa krajiny zachovali pri vstupe do NATO. Dánsko, Nórsko, a Island k nemu pristúpili pri jeho vzniku v apríli 1949, Fínsko a Švédsko členmi nie sú, aj keď sa v roku 1994 pridali k programu Partnerstvo pre mier (PfP), bilaterálnej spolupráci medzi NATO a partnerskými štátmi.

	NATO	**PfP**	**EÚ**	**SBOP EÚ**	**NORDEFCO**
Dánsko	X		X		X
Fínsko		X	X	X	X
Island	X				X
Nórsko	X			EDA	X
Švédsko		X	X	X	X

1) Prehľad účasti severských štátov v medzinárodných štruktúrach a projektoch

Východiskovou tézou práce je poukázať na dlhoročnú tradíciu spolupráce medzi severskými štátmi, ktorú sa nakoniec podarilo premietnuť aj v oblasti obrany vytvorením NORDEFCO, avšak zároveň upozorniť na limity spolupráce, ktoré sú ohraničené záujmami a možnosťami podieľajúcich sa krajín, v súlade ich členstvom v ďalších štruktúrach nadnárodnej spolupráce. Motiváciou k výberu témy práce je aj skutočnosť, že daná téma ešte nebola v českom, ani slovenskom jazyku spracovaná. Predmetom skúmania a výskumnou otázkou je akú podobu spoluprácu má, ako sa zmenila od svojho vzniku a aké ciele sa jej podarilo, resp. nepodarilo dosiahnuť.

Metodológiou výskumu je obsahová analýza dokumentov vydaných orgánmi NORDEFCO, prípadne vládami jednotlivých štátov. Takisto bude používať aj rešeršnú, resp. kompilačnú metodológiu, ktorou boli spracované publikácie a články z vedeckých časopisov venujúce sa severskej spolupráci, ktoré dodávajú viac svetla do pozadia, či náhľad optikou jednotlivých členov. Veľmi okrajovo bude využitá aj komparatívna metodológia, ktorá sa pokúsi čiastočne v závere práce zrovnať NORDEFCO s NATO ako obsiahlejšiu formu spolupráce a Vyšehradskou skupinou ako zoskupením obdobnej regionálnej spolupráce, pre dodanie lepšej predstavy, na akej úrovni sa dnes kooperácia nachádza.

Práca je členená na tri kapitoly, prvá, kratšia, sa venuje obrane jednotlivých severských štátov. V skratke predstaví štruktúru ich ozbrojených síl a status autonómnych území v súvislosti s obranou. Nasleduje faktografická časť rozoberajúca veľkosť obranného priemyslu a ozbrojených síl pomocou číselných údajov získaných z pravidelných štatistík, čo sa týka umiestnenia v rebríčku Power Index, počtu aktívneho personálu, strojov a vozidiel k dispozícii a percenta HDP ročne vynakladaného na obranu štátu.

Druhá kapitola sa venuje priamo severskej obrannej spolupráci. Načrtne vývoj obrannej spolupráce do konca studenej vojny, vznik prvých severských obranných štruktúr, ktoré možno považovať ako predchodcov NORDEFCO a následne okolnosti vzniku predmetného rámca kooperácie. Samostatné podkapitoly sa venujú štruktúre, oblastiam spolupráce, predsedníctvu a víziám, teda dokumentom slúžiacim ako podklad pre napredovanie spolupráce vo vytýčenom časovom horizonte.

Tretia, záverečná kapitola, rozoberá, ktoré projekty z politického, aj obranného hľadiska sa úspešne dokončili a ktoré projekty boli naopak pozastavené. Ďalej rozoberie ako narastajúce napätie zo strany Ruska po roku 2014 donútilo prehodnotiť bezpečnostnú a obrannú politiku členských krajín. Posledná podkapitola poukáže na skutočnosť, že NORDEFCO, čo sa týka záujmov severských štátov, často stojí v tieni NATO, ktorému nedokáže, ale nemá ani ambíciu konkurovať, zároveň poukáže na pomerný úspech ako rámca regionálnej spolupráce.

1.1 Práca s prameňmi, literatúrou a terminológiou

Bakalárska práca vychádza z uvedených prameňov a literatúry. Pre spracovanie informácií týkajúcich sa štruktúry, oblastí spolupráce, ale aj posunov v rámci nej, poslúžili výročné správy *NORDEFCO Annual Reports*, ako aj *Nordic Defence Cooperation Visions* ktoré sú k dispozícii online na stránkach NORDEFCO, ako aj ministerstiev obrany členských krajín. Výročné správy vypracováva každý rok tá krajina, ktorá spolupráci predsedá, avšak obsahom sa príliš od seba nelíšili, za každým vyhodnocovali dosiahnuté ciele, ale samozrejme len tie úspešné. Pre zbieranie číselných údajov týkajúcich sa obranných síl som zvolil databázu *Global Firepower Index*, ktorá každoročne od roku 2008 zostavuje rebríček najmocnejších armád sveta. Index zohľadňuje viac ako 50 faktorov, pri ktorých eviduje aj presné počty strojov pre pozemné sily, letectvo a námorníctvo, ale aj podľa ich typu. Dáta o výdavkoch na obranu som získal z *The Military Balance 2019* vypracovaného medzinárodným výskumným

inštitútom International Institute for Strategic Studies (IISS) zaoberajúcim sa obranným, geopolitickým a geo-ekonomickým vývojom.

Čo sa týka sekundárnej literatúry, čerpal som predovšetkým z článkov z odborných časopisov a publikácií v anglickom jazyku, keďže v českom, ani slovenskom jazyku ohľadom severskej obrannej spolupráce nie je k dispozícii takmer žiadna literatúra. Vychádzal som najmä z článkov publikovaných v odborných časopisoch. Håkon Lunde Saxi sa intenzívne venuje severskej obrannej spolupráci. Jeho publikáciu *Nordic Defence Cooperation after the Cold War* z roku 2011 považujem za jednu z najviac prínosných pre túto prácu. Mapuje historické pozadie cesty k spoločnej obrannej spolupráci, zároveň snaží sa nahliadnuť na ňu z pohľadu každého zúčastneného štátu. Naviac, jeho štúdia sa zaoberá otázkou, či je možné vytvorenie spoločnej severskej armády. Vo svojom článku *The rise, fall and resurgence of Nordic defence cooperation* z roku 2019, publikovanom v časopise *International Affaires*, vysvetľuje menej aktívny prístup Dánska a či ovplyvnil chod spolupráce nástup Donalda Trumpa na post prezidenta USA, čím nepochybne ponúka nový náhľad na tému.

Článok *The rise of Nordic defence cooperation: a return to regionalism?* od Thomasa Forsberga z *International Affaires* z roku 2013, vysvetľuje motivácie jednotlivých štátov pre členstvo v spolupráci, avšak viac ako polovica článku sa venuje obdobiu pred vznikom NORDEFCO, napriek tomu, že už bolo rozobrané v iných štúdiách. *Governance Entrepreneurs as Spoilers in Nordic Defence Cooperation* od Maren Garberg Bredesen a Karsten Friis z *Journal of Regional Security* z roku 2019 si zase všíma vplyv obranného priemyslu na spoluprácu a problematiku spoločného obstarávania. Tento článok sa zameriava na Nórsko a Švédsko, Fínsko sa spomína okrajovo, Dánsko takmer vôbec, čo je v tomto prípade ale pochopiteľné, vzhľadom k veľkosti dánskeho obranného priemyslu a pasívnemu postoju k spoločnému obrannému obstarávaniu. Krátky článok *NORDEFCO and NATO:"Smart Defence" in the North?* od Ann Sofie Dahl ponúka čiastočný pohľad na spoluprácu očami NATO, krátko po jej vzniku.

Z hľadiska terminológie sa pre mňa ako študenta medzinárodných štúdii objavili nové termíny, používané najmä v prostredí obrany. Naviac, keďže som čerpal zo zdrojov v anglickom jazyku, snažil som sa o ich preloženie do slovenského jazyka. To sa občas javilo ako problematické, najmä názvy orgánov v rámci štruktúry spolupráce, ktoré sú rovnako v anglickom jazyku, primárnom úradnom jazyku NORDEFCO. Rozhodol som sa preto v práci ponechať ich oficiálny názov v angličtine, a zároveň dodať k nemu voľný preklad do slovenčiny. Ďalej pri termínoch ako „military capability", pri čom anglické slovo „capability"

možno voľne preložiť ako schopnosť, ale aj spôsobilosť. V práci napokon používam termín „spôsobilosť“, keďže *Slovník termínov a definícií NATO v rámci slovenského obranného štandardu* termín prekladá ako: „schopnosť dosiahnuť účinok prostredníctvom integrovaného súboru aspektov, kategorizovaných ako vojenské doktríny, organizácia, výcvik, materiál, rozvoj líderstva, personál, zariadenia a interoperabilita.“[3] Pre výraz „mine warfare ships“ som zvolil preklad mínové lode, pod ktorými sa myslia mínolovky, mínonosky či plavidlá predstavujúce kombináciu oboch.

[3] „SOŠ 3680 AAP-6 Slovník termínov a definícií NATO, Vydanie 11“, Oficiálny web Úradu pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality SR, 128. http://www.uosksok.sk/ext_files/O2/sos_3680.pdf (stiahnuté 5.4.2020)

2. Obrana severských štátov

Zo severských štátov okrem Islandu disponujú všetky štyri ďalšie funkčnými ozbrojenými silami. Často sa skladajú z viacero zložiek a keďže všetky majú prístup k moru, disponujú okrem pozemných a vzdušných síl aj námornými.

Dánske, nórske a švédske ozbrojené sily majú takmer rovnakú štruktúru zložiek, v ktorých armáda spolu s domobranou tvorí pozemné sily, námorníctvo je zodpovedné za obranu teritoriálnych vôd a vzdušné vojenské sily za obranu vzdušného priestoru. Domobrana väčšinou predstavuje rezervné sily, skladá sa z dobrovoľníkov, ľudí, ktorí prešli základným vojenským výcvikom a len okliešteného počtu stáleho personálu. Fínske ozbrojené sily sa podobne delia na armádu, vzdušné sily, námorníctvo a za svoju štvrtú hlavnú zložku pokladajú obranné spravodajské služby (*Puolustusvoimien tiedustelulaitos*). V prípade konfliktu sa aktivuje aj piata zložka - pohraničná stráž. Nórske ozbrojené sily majú špeciálnu zložku zameranú na kybernetickú obranu, niektoré obranné štruktúry severských štátov majú aj jednotky špeciálnych operácií zamerané napr. na pomoc polícii v boji proti terorizmu, akou je nórske *Forsvarets Spesialkommando*.[4]

Napriek riadnemu členstvu v NATO, Island nemá stálu armádu. Od roku 1951 do 2006 Spojené štáty prevádzkovali Islandské ozbrojené sily s vojenskou základňou pri Keflavíku, a zabezpečovali tak obranu štátu. V súčasnosti Islandská pobrežná stráž, ktorá tiež prevádzkuje systém protivzdušnej obrany, a tzv. Islandská jednotka krízovej odpovede (ICRU) podporujúca mierové misie, čiastočne plnia polovojenskú funkciu.[5]

Povšimnutiahodné sú špecifické statusy autonómnych území niektorých zo severských štátov. Grónsko a Faerské ostrovy ako autonómne územia Dánska disponujú rôznym stupňom autonómie. Faerské ostrovy sú oficiálne samosprávne od roku 1948, avšak kontrola väčšiny oblastí ako vojenskej obrany, polície, spravodlivosti a zahraničných vecí stále spadá pod Dánske kráľovstvo.[6] Podobne je to aj v prípade Grónska, tamojšia vláda nemá kontrolu nad obranou a takisto nevykonáva zahranično-politickú agendu.[7] Na žiadneho z obyvateľov autonómnych území sa nevzťahuje povinnosť služby v armáde. V prípade Ålandských ostrovov o výsledku sporu medzi Fínskom a Švédskom o toto územie medzi nimi ležiace,

[4] „Forsvarets spesialkommando feiret 50-års-jubileum“, *NRK*, https://www.nrk.no/innlandet/forsvarets-spesialkommando-50-ar-1.8305449 (stiahnuté 6.4.2020)
[5] „National Security“, Official Site of Government of Iceland, https://www.government.is/topics/foreign-affairs/national-security/ (stiahnuté 30.3.2020)
[6] Jan Červenka, *Faerské ostrovy* (Praha: Libri, 2015), 74.
[7] Steen Busck a Henning Poulsen, eds., *Dějiny Dánska* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007), 288.

napriek prevažne švédsky hovoriacemu obyvateľstvu, rozhodla Spoločnosť národov v roku 1921 pre jeho pričlenenie k Fínsku. Podmienkou bola rozsiahla autonómia a ponechanie statusu demilitarizovaného územia platiaceho od roku 1856 podpisom tzv. Ålandskej konvencie medzi Veľkou Britániou, Francúzskom a cárskym Ruskom, garantujúcim neutralitu.[8] Preto musí zostať mimo akýchkoľvek vojenských konfliktov a miestni obyvatelia nepodliehajú povinnosti služby vo fínskej armáde.

2.1 Veľkosť a sila ozbrojených síl

Global Firepower Index za rok 2020 zostavil rebríček najmocnejších armád sveta zo 138 národných armád. Index zohľadňuje viac ako 50 faktorov, medzi ktoré patrí rozpočet, aktívny vojenský personál, geografické možnosti štátu, ale aj technické vybavenie armády na pevnine, mori a vo vzduchu. Ideálne skóre indexu je 0,0000, čo je však reálne nedosiahnuteľné. Čím bližšie je výsledok k tomuto číslu, tým silnejšia je ich armáda. V ňom si najlepšie počína Nórsko, s Power Indexom 0,5277 a za rok 2020 sa radí na 31. miesto. Hneď za ním nasleduje Švédsko s 0,5304 na 32. mieste, Dánsko s 0,7878 na 49. mieste a Fínsko s indexom 0,8498 na 59. mieste.[9]

Zo všetkých štyroch krajín najviac ročne vynakladá na chod ozbrojených síl Nórsko, jeho výdavky z roku 2018 predstavovali 1,6% HDP, nasleduje Fínsko s 1,4%, Dánsko dalo 1,2% a najmenej Švédsko s 1,0% HDP.[10] Cieľom NATO je aby členské štáty sa snažili dosiahnuť výdavky na obranu štátu predstavujúce aspoň 2% HDP, ktorý ale viaceré európske štáty nedosahujú. Inak tomu nie je ani v prípade Nórska a Dánska. V roku 2010 boli výdavky na obranu severských štátov na rovnakej úrovni, všetky štyri krajiny vynakladali približne 1,3% HDP.[11]

---

[8] „Convention on the Demilitarisation of the Åland Islands 1856“, Official Site of Ålands kulturstiftelse, http://www.kulturstiftelsen.ax/images/internationellaavtal/engelskaavtal.pdf (stiahnuté 18.3.2020)
[9] „Scandinavian Military Powers (2020)“, Official Site of Global Firepower, https://www.globalfirepower.com/countries-listing-scandinavia.asp (stiahnuté 31.3.2020)
[10] „SIPRI Military Expenditure Database, Data for all countries 1949–2018 (excel spreadsheet)“, Official Site of Stockholm International Peace Research Institute, https://www.sipri.org/databases/milex (stiahnuté 2.4.2020)
[11] Håkon Lunde Saxi, *Nordic Defence Cooperation after the Cold War*, Oslo Files 1/2011 (Oslo: Norwegian Institute For Defence Studies, 2011), 9. https://forsvaret.no/ifs/Oslo-Files-12011-Nordic-Defence (stiahnuté 18.3.2020)

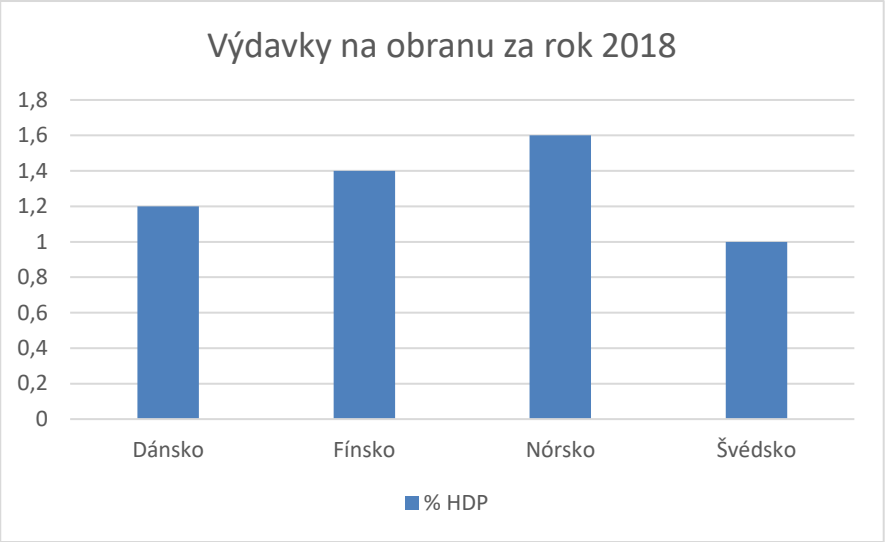

2) Porovnanie výdavkov na obranu severských štátov v % HDP

Najväčší z obranných priemyslov má Švédsko, aj keď väčšina z neho je v súkromných rukách, pričom Nórsko ako štát má doteraz významný podiel na vlastníctve zbrojárskych spoločností. Vo fínskom obrannom priemysle sú vlastníci väčšinou zahraniční investori, dánsky je výrazne obmedzený a najmenší zo severských štátov, koncom 90. rokov bol zamestnaním pre asi 1300 ľudí.[12] Švédsky obranný priemysel možno považovať za najväčší, pracovalo v ňom v roku 2013 približne 20 000 ľudí, zatiaľ čo nórsky obranný priemysel zamestnával v roku 2015 približne 5 000 ľudí.[13]

Z hľadiska vojenskej výbavy, sú niektoré ozbrojené sily vybavené lepšie, iné menej. Global Firepower Index zostavuje aj rebríčky podľa veľkosti vojenského vybavenia. Počtom strojov pre letectvo za rok 2020, v ktorom štatistika zahŕňa bojové lietadlá (viacúčelové a stíhacie), cvičné (základné a pokročilé), transportéry (s pevnými krídlami a helikoptéry), či bombardéri, vedie Švédsko (204) a Fínsko (194), výrazne menej majú Nórsko (150) a Dánsko (113).[14] Počtom strojov pre pozemné sily, čo sa týka napr. tankov, zreteľne vedie Fínsko (200) aj vzhľadom k počtu obyvateľov, oproti Švédsku (126), Dánsku (57) a Nórsku (52).[15] V počte obrnených bojových vozidiel Fínsko (2050), ďalej Švédsko (1036), Dánsko (972) a Nórsko (730),[16] a raketomety majú k dispozícii len Fínsko (75) a Nórsko (12).[17] Veľkosťou námornej

[12] „Denmark – Defence Industry“, Official Site of Global Security, https://www.globalsecurity.org/military/world/europe/dk-industry.htm (stiahnuté 16.4.2020)
[13] Maren Garberg Bredesen a Karsten Friis, *Governance Entrepreneurs as Spoilers in Nordic Defence Cooperation*, Journal of Regional Security 14:2 (2019), 86, (stiahnuté 12.4.2020), doi: 10.5937/jrs14-19697
[14] „Aircraft Strength by Country (2020)“, Official Site of Global Firepower, https://www.globalfirepower.com/aircraft-total.asp (stiahnuté 6.4.2020)
[15] „Tank Strength by Country (2020)“, Official Site of Global Firepower, https://www.globalfirepower.com/armor-tanks-total.asp (stiahnuté 6.4.2020)
[16] „AFV/APC Strength by Country (2020)“, Official Site of Global Firepower, https://www.globalfirepower.com/armor-apc-total.asp (stiahnuté 10.4.2020)

flotily vedie takisto Fínsko (246), zatiaľ čo Dánsko (74), Švédsko (63) a Nórsko (62) výrazne zaostávajú.[18] Treba však podotknúť, že väčšinu námornej flotily tvoria pobrežné obranné lode, ale z toho napr. ponorkami disponuje iba Nórsko (6) a Švédsko (5), Dánsko s Fínskom nie.[19] V prípade Fínska môže byť číslo skresľujúce, do štatistiky je započítaných aj 196 vyloďovacích člnov. Pre porovnanie napr. s Dánskom, ktoré vlastní 9 fregát, 12 mínových lodí a 15 hliadkových lodí,[20] Fínsko má 18 mínových lodí, 8 hliadkových a žiadne fregaty.[21]

	Letectvo	**Tanky**	**Obrnené bojové vozidlá**	**Raketomety**	**Námorná flotila/z toho ponorky**
Dánsko	113	57	972	0	74/0
Fínsko	194	200	2050	75	246/0
Nórsko	150	52	730	12	62/6
Švédsko	204	126	1036	0	63/5

3) Počet strojov pre letecké, pozemné a námorné sily obranných štruktúr severských štátov

Čo sa týka počtu aktívneho personálu, početne najväčšie sú švédske ozbrojené sily (29 750) nasledujú nórske ozbrojené sily (23 500), fínske (21 500) a najnižší počet má Dánsko (14 500). V prepočte na tisíc obyvateľov vedie Nórsko so 4,3 členmi a najhoršie sa umiestnilo Dánsko s 2,5. Vypláva to z analýzy za rok 2019 vypracovanej Medzinárodným inštitútom pre strategické štúdia (IISS).[22] Pre porovnanie s rokom 2010, rok po založení NORDEFCO, boli čísla aktívneho personálu štátov iné. Viedlo Dánsko (26 585), nasledovalo Nórsko (24 025), Fínsko (22 600) a najmenej malo Švédsko (13 050).[23]

Povinná vojenská služba platí de facto vo všetkých štyroch severských štátoch s funkčnými obrannými zložkami. Avšak, v prípade konfliktu, nie všetky krajiny by mohli povolať veľký počet vojakov v zálohe, ktorý prešli základným vojenským výcvikom, keďže existuje množstvo výnimiek a rozdielnych interpretácií zákonov o povolávaní naprieč severskými

[17] „Rocket Projector Strength (2020)“, Official Site of Global Firepower, https://www.globalfirepower.com/armor-mlrs-total.asp (stiahnuté 10.4.2020)
[18] „Navy Fleet Strengths (2020)“, Official Site of Global Firepower, https://www.globalfirepower.com/navy-ships.asp (stiahnuté 6.4.2020)
[19] „Submarine Fleet Strength by Country (2020)“, Official Site of Global Firepower, https://www.globalfirepower.com/navy-submarines.asp (stiahnuté 6.4.2020)
[20] „Denmark Military Strength (2020)“, Official Site of Global Firepower https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=denmark (stiahnuté 6.4.2020)
[21] „Finland Military Strength (2020)“, Official Site of Global Firepower https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=finland (stiahnuté 6.4.2020)
[22] „The Military Balance 2019“, Official Site of International Institute for Strategic Studies (IISS), https://www.iiss.org/publications/the-military-balance/the-military-balance-2019 (stiahnuté 2.4.2020)
[23] Saxi, *Nordic Defence Cooperation after the Cold War*, 9.

štátmi. Často sa povoláva iba zlomok z tých, ktorí by boli spôsobilí na absolvovanie výcviku, čomu prispieva aj fakt, že región prežíva časy mieru.

V Dánsku a Fínsku platí povinná vojenská služba pre všetkých mužov, ktorý dovŕšili vek 18 rokov a môže trvať 4 až 12 mesiacov, ženy sa môžu zúčastniť dobrovoľne. Najprísnejší systém je zavedený vo Fínsku, kde každý muž, ktorý odmietne vykonávať vojenskú alebo civilnú službu bez uznaného dôvodu, môže čeliť trestu odňatia slobody až 173 dní. Ročne je tak trénovaných v armáde alebo v pohraničnej stráži asi 27 000 fínskych mužov, čo predstavuje 80% mužskej populácie rovnakého veku. Po odslúžení povinnej služby sa stávajú záložníkmi a zostávajú nimi do veku 60 rokov.[24] Všetci dánski fyzicky spôsobilí muži, ktorí dovŕšili požadovaný vek, by sa mali zúčastniť na Dni obrany (*forsvarets dag*), kde sú im pridelené čísla. Nie všetci však musia odslúžiť povinnú vojenskú službu, primárne uprednostňovaní sú dobrovoľníci. Ak ich nie je dostatok, môže byť aj na základe náhodne vybraných čísel takto povolaných do armády ročne až do 8 000 mužov.[25]

V Nórsku a Švédsku platí povinná vojenská služba aj pre ženy. V Nórsku od roku 2015, čím sa stalo prvým členom NATO a jednou z prvých krajín na svete, ktoré tak učinilo. Vo Švédsku sa v roku 2017 vláda rozhodla reaktivovať povinnú vojenskú službu a poukázala na zvýšené hrozby národnej bezpečnosti. V lete roku 2018 nastúpilo na vojenskú službu asi 4 000 Švédov vo veku 19 rokov, ako mužov, tak aj žien. Vo Švédsku povolávanie je síce povinné, ale má skôr motivačný charakter, z príslušnej vekovej skupiny predstavujúcej asi 100 000 ľudí, tak do služby nastúpili približne 4% z nich.[26] V Nórsku každoročne z cca. 60 000 spôsobilých nastúpi do služby len zlomok, približne 8000 až 10 000.[27]

---

[24] „Finnish Conscription System“, Official Site of Finnish Defence Forces, https://puolustusvoimat.fi/en/finnish-conscription-system (stiahnuté 2.4.2020)
[25] „Bekendtgørelse af værnepligtsloven“, Official Site of Forsvarsministeriet, https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=6463 (stiahnuté 4.4.2020)
[26] „Sweden re-activates conscription“, Official Site of Government Offices of Sweden, https://www.government.se/articles/2017/03/re-activation-of-enrolment-and-the-conscription/ (stiahnuté 4.4.2020)
[27] „G. Military Service“, Official Site of Government of Norway, 69-70. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/fd/bro/2002/0003/ddd/pdfv/146961-pages_69-81.pdf (stiahnuté 4.4.2020)

3. Severská obranná spolupráca

3.1 Obranná spolupráca pred založením NORDEFCO

Po skončení druhej svetovej vojny z obavy, aby sa v prípade opakujúceho sa konfliktu vedeli krajiny lepšie ubrániť, a takisto z obavy šírenia komunizmu zo strany Sovietskeho zväzu, v roku 1948 začali krajiny rokovať o vytvorení Škandinávskej obrannej únie (Scandinavian Defence Union). Iniciátorom vzniku obrannej aliancie bolo Švédsko, ktoré počas druhej svetovej vojny vystupovalo neutrálne.[28] Pôvodný plán počítal so skúšobným obdobím desať rokov a podmienkou, že žiaden z členov by zároveň nevstúpil do NATO. Signatárske štáty by takisto museli zostať mimo konfliktov, pokiaľ by neboli priamo napadnuté. Spojené štáty však apelovali na európske štáty, že samostatne, bez pomoci USA, by nedokázali čeliť sovietskemu tlaku, a preto by sa mali pridať do NATO, lebo inak im ich vojenská pomoc nebude garantovaná. Napokon Dánsko a Nórsko, negatívne ovplyvnené skúsenosťami z druhej svetovej vojny, spoločne s Islandom, sa rozhodli pre vstup do NATO, keďže sa jednalo o alianciu zahŕňajúcu omnoho väčší počet štátov s početnejšími armádami. Fínsko z rokovaní vypadlo ešte na samom začiatku, v roku 1948 podpísalo desaťročnú Zmluvu o priateľstve, spolupráci a vzájomnej pomoci so ZSSR. Fínsko sa až do konca studenej vojny držalo tzv. Paasakiviho-Kekkonenovej doktríny, zahranično-politickej línie, ktorú začal fínsky prezident Juho Kusti Paasikivi v roku 1946, a v ktorej pokračoval jeho nástupca Urho Kekkonen, zameranej na status Fínska ako suverénnej, nezávislej, demokratickej a kapitalistickej krajiny v bezprostrednej blízkosti Sovietskeho zväzu. Švédsko sa snažilo zachovať si politiku neutrality aj počas studenej vojny, a to navzdory značnej spolupráci so Západom.

Napriek neutralite Švédska a Fínska, obmedzená severská obranná spolupráca sa počas studenej vojny uskutočňovala prostredníctvom OSN skupiny NORDSAMFN (Skupina severskej spolupráce pre vojenské záležitosti OSN), ktorá združovala Dánsko, Fínsko, Nórsko a Švédsko. Tento rámec spolupráce bol ustanovený v roku 1963 pre mierové operácie OSN. Ministri obrany štátov sa schádzali raz za dva roky. Každá zo zúčastnených krajín sa podieľala na špecializácii vojakov, Nórsko poskytovalo vzdelávanie v oblasti logistiky, Fínsko vycvičilo vojenských pozorovateľov pre misie OSN, Dánsko vojenskú políciu a

[28] Risto E. J. Penttilä, Finland's Search for Security through Defence, 1944–89 (New York: St. Martins Press, 1991), 23.

Švédsko zamestnancov vojenského štábu. V roku 1973 bolo nasadených 5200 vojakov armád týchto štyroch štátov ako súčasť síl OSN počas eskalácie napätia na Blízkom východe v Jomkipurskej vojne ako súčasť síl UNEF II,[29] ale aj pri ďalších krízach, napr. na Cypre ako súčasť síl UNFICYP, či UNIFIL v Libanone.

Koniec studenej vojny priniesol nové možnosti spolupráce medzi severskými krajinami, ktoré boli takmer päťdesiat rokov blokované. V roku 1994 pristupuje Fínsko a Švédsko k programu Partnerstvo pre mier. Vznikol ten istý rok a slúži na vytvorenie individuálneho partnerstva medzi partnerskou krajinou a NATO, ktoré je prispôsobené potrebám danej krajiny a je spoločne implementované na úrovni a rýchlosťou zvolenou každým účastníckym štátom. Zároveň severské štáty, ktoré sú členmi NATO, aktívne podporovali nezávislosť a suverenitu pobaltských štátov po rozpade Sovietskeho zväzu, ich pro-európsku a pro-atlantickú orientáciu, napr. Dánsko bolo už od ich nezávislosti aktívnym zástancom vstupu do NATO.[30]

Do založenia NORDEFCO vznikli tri rámce obrannej spolupráce, ktoré pod neho následne splynuli. V roku 1994 bola založená Severská zbrojná spolupráca (NORDAC) slúžiaca na efektívnejšie obstarávanie a údržbu vojenského materiálu. Podľa oficiálnej webovej stránky NORDEFCO takýmto spôsobom armády spoločne ušetrili približne 100 miliónov eur.[31] Neskorším cieľom bola aj výroba materiálu, to sa však nepodarilo uskutočniť.

Ďalší rámec, Severská koordinovaná dohoda o vojenskej mierovej podpore (NORDCAPS) bola reálne založená v roku 1997, ale formálne až 2002 podpísaním memoranda o porozumení. Nahradila program NORDSAFMN a prevzala tak vzdelávanie a odbornú prípravu na podporu mieru. Podľa memoranda mal preukázať aj schopnosť lepšej severskej vojenskej interakcie. Takisto sa v ňom jasne uvádza, že spolupráca by mala dopĺňať predchádzajúce záväzky voči NATO, EÚ alebo iným medzinárodným organizáciam, a nie im predchádzať.[32]

V roku 2008 Fínsko, Nórsko a Švédsko iniciovalo tretí rámec, Severské podporné obranné štruktúry (NORDSUP), prostredníctvom ktorého zrealizovali štúdiu uskutočniteľnosti spolupráce v približne 140 oblastiach v celom vojenskom spektre. Tretina z nich bola

[29] „NORDSAFMN“, *Store Norske Leksikon*, https://snl.no/NORDSAMFN (stiahnuté 17.3.2020)
[30] Ann-Sofie Dahl, *US Policy in the Nordic-Baltic Region. During the Cold War and after* (Stockholm: Santérus, 2008), 57.
[31] „The Basics about NORDEFCO“, Official Site of NORDEFCO, https://www.nordefco.org/the-basics-about-nordefco (stiahnuté 17.3.2020)
[32] „NORDCAPS - MOU between Denmark, Finland, Norway and Sweden“, Official Site of Government of Norway, https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/NORDCAPS---MOU-between-Denmark-Finland-Norway-and-Sweden/id419404/ (stiahnuté 18.3.2020)

vyhodnotená ako realizovateľná v dohľadnej dobe. Dôvodom pre vytvorenie NORDSUP boli aj rozpočtové možnosti. V štúdii z roku 2007 uskutočnenej z iniciatívy nórskeho armádneho veliteľa Sverre Diesena a švédskeho vrchného veliteľa ozbrojených síl Håkana Syréna, boli predstavené návrhy na reakciu na rastúce náklady vojenského vybavenia s cieľom umožniť ich armádam, aby plne udržiavali svoju spôsobilosť. Efektívna kooperácia štátov sa ukázala ako cesta k zníženiu nákladov.[33] Rozhodnutie Fínska pridať sa pôvodne k nórsko-švédskej iniciatíve bolo motivované ekonomickými výzvami, ktorým čelila ich obrana. Situácia tu bola iná ako v Nórsku či Švédsku, po skončení studenej vojny prešli fínske obranné sily výrazne menšími reformami ako ich nórske a švédske. Fínski politickí aj obranní predstavitelia si uvedomovali, že situácia v obrane je finančne neudržateľná, a je nepravdepodobné, že by smerovali k zvýšeniu výdavkov na obranu.[34] Preto sa nadnárodná spolupráca javila ako jediné riešenie. Nasledujúci rok bola zrealizovaná ďalšia štúdia, ktorá poukázala na klesajúci objem rozpočtu na obranu a stúpajúcimi nákladmi na vybavenie. Výsledkom v nej boli dve možnosti: buď zdieľať kapacity so strategickými partnermi na bilaterálnom, resp. multilaterálnom základe alebo čeliť budúcnosti s obmedzenými schopnosťami armády.[35] Všetci ministri obrany jednotlivých štátov na základe výsledkov štúdii napokon súhlasili so vznikom NORDSUP ako doplnku k NORDAC a NORDCAPS.

Kľúčovou v procese smerujúcom k vzniku NORDEFCO bola tzv. *Stoltenbergova správa (Stoltenberg Report)*, vypracovaná bývalým nórskym ministrom obrany, zahraničných vecí a kariérnym diplomatom, Thorvaldom Stoltenbergom, v Osle v roku 2009. Priniesla trinásť hlavných vízii pre intenzívnejšiu budúcu obrannú spoluprácu, ktoré sa stretli s pozitívnou odozvou od všetkých zúčastnených štátov. Dospela k záveru, že severská bezpečnostná spolupráca má veľký potenciál, hlavne v oblastiach budovania mieru, vzdušného dozoru, námorného dohľadu, civilnej pohotovostnej pripravenosti, či zahraničného pôsobenia. Mnohé z nich boli realizovateľné takmer ihneď, iné však vyžadovali dlhodobé vyjednávania ako napr. návrh číslo 13 o deklarácií solidarity, pojednávajúci o vzájomnej pomoci štátov v prípade vonkajšieho útoku, podobnej k akej zaväzuje členské štáty NATO.[36] Návrhy boli nakoniec po zdĺhavých rokovaniach prijaté až v roku 2011 na stretnutí v Helsinkách, obsahujúce aj podobný návrh aký predostrel Stoltenberg o vzájomnej pomoci, ale vágnejšie

[33] Saxi, *Nordic Defence Cooperation after the Cold War*, 17.
[34] Håkon Lunde Saxi, *The rise, fall and resurgence of Nordic defence cooperation*, International Affaires, no. 95, (03/2019), 664.
[35] Saxi, *Nordic Defence Cooperation after the Cold War* 17.
[36] Thorvald Stoltenberg. „Nordic Cooperation on Foreign and Security Policy". Proposals presented to the extraordinary meeting of Nordic foreign ministers in Oslo on 9 February 2009, 34. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/nordicreport.pdf (stiahnuté 19.3.2020)

formulovaný a značne pozmenený od pôvodného návrhu.[37] Stoltenberg ďalej navrhol spoločný satelitný systém, námorný monitorovací systém, či pracovnú skupinu pre stabilizáciu so stálym vedením. Jeho návrhy viedli k intenzívnej debate medzi zúčastnenými štátmi, vďaka čomu sa severská spolupráca posunula o krok vpred.

Medzi čiastočné formy obrannej spolupráce niektorých zo severských štátov, aktívnou od roku 2008, patrí aj Severská bojová skupina (Nordic Battle Group), jedna z osemnástich vojenských jednotiek pôsobiacich pod SBOP EÚ, vedená Švédskom, ktoré do nej nasadilo aj najviac vojakov, a to 1900 z 2500 nasadených, so základňou vo švédskom meste Enköping. Účastní sa jej aj ďalších šesť krajín - Fínsko so 60 vojakmi, Írsko so 170, Nórsko s 50 a pobaltské krajiny - Estónsko s 50, Litva tiež s 50 a Lotyšsko so 150 členmi. Podľa Európskej rady sú vďaka pravidelným cvičeniam schopné rýchlej reakcie, ktorú by členovia mali poskytovať v malých silách pri vysokej pripravenosti, prostredníctvom nasadenia pozemných, námorných a vzdušných síl do 5 až 10 dní.[38] Neexistuje pre ňu žiadna pevná štruktúra, štandardná skupina má väčšinou základňu, pozemné vojsko s približne 1500 vojakmi. Striedavo na šesť mesiacov je každá bojová skupina v pohotovostnom režime, Severská bojová skupina od svojho vzniku bola v pohotovosti trikrát, v rokoch 2008, 2011 a 2015. Nórsko je účastné v skupine vďaka podpísanému partnerstvu s EDA. Takéto európske sily podľa nich zároveň posilňujú krízový manažment OSN a sú ďalším doplnkom k severskej obrannej spolupráci a premostením medzi NATO a SBOP EÚ.[39] Niektorí kritici zase poukazujú na účasť krajiny v tejto skupine ako neopodstatnenú, keďže Nórsko ako nečlen nemá právomoc podieľať sa na rozhodovacích procesoch bez členstva v Únii, či na nepostačujúcu efektivitu SBOP EÚ ako takej.[40]

3.2 Založenie NORDEFCO

Severská obranná spolupráca pred NORDEFCO bola síce rôznorodá, ale chýbala jej pevnejšia štruktúra a kolektívny prístup na dosiahnutie úspechu. Z tohto dôvodu, ako sa uvádza aj v tlačovej správe z prvého ministerského stretnutia fínskeho predsedníctva NORDSUP v máji 2009, že ministri obrany jednotlivých štátov sa rozhodli zlúčiť NORDAC, NORDCAPS a

[37] Tuomas Forsberg, „The rise of Nordic defence cooperation: a return to regionalism?“, *International Affairs* 89:5 (2013), 1171. (stiahnuté 19.3.2020), doi: 10.1111/1468-2346.12065
[38] Gustav Lindstrom, „Enter the EU Battlegroups“, *Chaillot Paper* no. 97 (February, 2007), 9. https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/cp097.pdf (stiahnuté 15.3.2020)
[39] IBID.
[40] IBID.

NORDSUP do jedného komplexného rámca, pokrývajúceho obranné operácie, rozvoj kapacít a krízové riadenie, teda jednu efektívnu organizáciu s pevnou a jasnou štruktúrou. Plánom bolo založenie v novembri 2009, s fungovaním od januára 2010, s cieľom zvýšiť nákladovú efektívnosť, znížiť prekrývanie kompetencií existujúcimi štruktúrami, umožniť dôslednú politickú kontrolu a vojenskú koordináciu vo všetkých oblastiach spolupráce.[41] NORDEFCO oficiálne vzniklo podpisom memoranda o porozumení v Helsinkách 4. novembra 2009.

V ňom je zadefinovaných hlavných deväť cieľov, týkajú sa oblasti dlhodobého plánovania v otázkach obrany, hľadania prienikov v záležitostiach bezpečnostnej a obrannej politiky, zvýšenie efektivity operácii a kvality výzbroje, optimálna nákladová efektivita pri výdavkoch v oblasti obrany, zvýšiť schopnosť konať spoločne, rozvíjať spoluprácu v nadnárodných operáciách pre udržiavanie medzinárodného mieru, dosiahnuť technologický pokrok, konkurencieschopnosť zbrojného priemyslu či „posilnenie spolupráce v akejkoľvek možnej budúcej oblasti spolupráce."[42] Keďže sa jedná skôr o kooperáciu na dobrovoľnej báze, znamená to, že sa niektorých projektoch a činnostiach nemusia zúčastňovať všetky štáty, ale pokojne len dva alebo tri, na bilaterálnom alebo multilaterálnom základe, a využívať NORDEFCO ako prostriedok pre koordináciu.[43]

Vymedzujúcim prvkom spolupráce je jej nezáväzný aspekt, ktorý možno uplatniť na všetky jej formy. Žiadna zo zúčastnených krajín nie je povinná participovať na akomkoľvek projekte či činnosti a zúčastňuje sa iba vtedy, ak chce. Okrem toho, pokiaľ nie sú prijaté konkrétne opatrenia týkajúce sa príslušného projektu, ktorýkoľvek účastník sa môže kedykoľvek z daného projektu stiahnuť, prípadne sa k nemu môže pripojiť aj po jeho zahájení. Na väčšine projektov sa všetkých päť členských krajín nepodieľa, príkladom je Island, ktorý má možnosť participácie značne obmedzenú. Rovnako definujúcou črtou je, že sa jedná skôr o „štruktúru spolupráce ako o organizáciu".[44] Chce sa tým odlíšiť a zároveň zamedziť prekrývaniu kompetencií s inštitúciami akými je EÚ či NATO. Ide o rámec spolupráce, nie príkazov a ako sa uvádza vyššie, rozhodnutia vychádzajú zo spoločného konsenzu, ale zároveň vďaka jej nezáväznému aspektu, si nevyžaduje súhlas všetkých členov. Nespochybňuje rozhodnutia

[41] „Nordic Defence Ministerial in Kotka – Joint Statement", Official Site of Ministry of Defence of Finland https://www.defmin.fi/en/topical/press_releases/2009/nordic_defence_ministerial_in_kotka_-_joint_statement.3969.news (stiahnuté 30.3.2020)
[42] „Memorandum of Understanding on Nordic Defence Cooperation", Official Site of NORDEFCO, 3. http://www.nordefco.org/Files/nordefco-mou.pdf (stiahnuté 30.3.2020)
[43] IBID., 4.
[44] „NORDEFCO Annual Report 2019", Official Site of Governement of Sweden, 4. https://www.regeringen.se/490372/globalassets/regeringen/dokument/forsvarsdepartementet/nordefco/nordefco-annual-report-2019-webb.pdf (stiahnuté 31.3.2020)

a kroky EÚ, NATO či OSN, ale vždy sa snaží dbať na národné záujmy členských štátov a ich záväzky vyplývajúce z členstva v spomínaných inštitúciách.

Reakcie ďalších organizácií nadnárodnej spolupráce, v ktorých sú niektoré z členských krajín zapojené, nenechali na seba dlho čakať. Dokument o spoločnej severskej obrane zverejnený na web stránkach NATO takýto druh kooperácie víta a uvádza ju ako úspešný príklad regionálnej obrannej spolupráce. Avšak, upozorňuje na jej značné limity. Zaujímavým poznatkom je aj spočiatku negatívny pohľad na NORDEFCO zo strany Spojených štátov, ktoré sa obávali, že tie severské štáty, ktoré sú zároveň aj členmi aliancie, začnú uprednostňovať viac regionálnu formu spolupráce ako transatlantickú. Zároveň by v nej uvítali aj priamu účasť pobaltských štátov.[45] Európska Únia v štúdii o dopade hospodárskej krízy na európsku obranu, vypracovanej Európskym parlamentom, hodnotí: „spolupráca v rámci NORDEFCO je doteraz najkomplikovanejším úsilím o spoluprácu, ktoré integruje plánovanie spôsobilostí aj priemyselné aspekty.“[46] Štúdia podotýka, že vznik tohto rámca, ktorý má okrem iného priniesť úsporu vo výdavkoch urýchlila finančná kríza, zároveň víta flexibilitu kooperácie a otvorenosť spolupráci s ďalšími členmi únie ako sú napr. pobaltské štáty.

3.3 Štruktúra

Implementácia nástrojov bezpečnostnej a obrannej politiky musí byť niekým vykonávaná. K tomu je potrebný určitý byrokratický aparát, inštitúcie a úradníci, ktorí majú zvyčajne istý druh politiky alebo záujmovej agendy v kompetencii. V prípade NORDEFCO, jeho štruktúra je o čosi štíhlejšia, nemá žiadne stále sídlo či centrálu so stálym úradom. Je založená na pravidelných zasadnutiach ministrov obrany členských krajín, v prípade Islandu ministra zahraničných vecí, dvakrát ročne, a tí sú zároveň v čele pomyselnej hierarchie. Nasledujú dva výbory, ktoré sú stálou súčasťou spolupráce. Prvým je Policy Steering Committee (PSC), riadiaci výbor pre politiku, pozostávajúci z najvyšších funkcionárov ministerstva obrany, ktorí majú na starosti oblasti operácií, spôsobilosti, vyzbrojovania a politiky, stretávajúci sa tiež dvakrát za rok.

[45] Dahl, NORDEFCO and NATO: "Smart Defence" in the North?, 12.
[46] „The Impact of the Financial Crisis on European Defence”, European Parliament, 47. https://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201106/20110623ATT22404/20110623ATT22404EN.pdf (stiahnuté 9.4.2020)

PSC následne posúva úlohy ďalej Military Coordination Committee, teda vojenskému koordinačnému výboru, ktorý sa skladá z viacerých zástupcov obranných síl, tvoriacich Military Coordination Staff. Tento výbor ďalej pracuje s programom týkajúcim sa operácií, spôsobilosti a vyzbrojovania, avšak politické záležitosti zostávajú iba v kompetencii PSC. Naviac, sekretariát PSC a Military Coordination Staff koordinujú prácu medzi pravidelnými zasadnutiami, v súvislosti s prijatými rozhodnutiami. Popri vojenskom koordinačnom výbore sa stretávajú aj hlavní velitelia obranných síl v rovnakej frekvencii ako ministri obrany.[47]

Výborom následne podliehajú oblasti spolupráce Cooperation Areas (COPA), ktoré plnia nimi nariadené príkazy a prijaté rozhodnutia na báze každodennej činnosti, smerujúce ku konkrétnym výsledkom. Jednotlivé oblasti si na začiatku medzi seba členské krajiny prerozdelili, podobne ako si rozdelili kompetencie v NORDSAFMN. Celkovo ich je päť, z toho dve (strategický rozvoj; operácie) malo na starosti Švédsko, po jednej malo Dánsko (ľudské zdroje a vzdelávanie), Fínsko (spôsobilosť) a Nórsko (trénovanie a cvičenia).[48] V takomto nastavení fungovali od vzniku NORDEFCO do roku 2013, kedy bola štruktúra mierne pozmenená v rámci predstavenia Vízie 2020. Oblasť spolupráce COPA strategického rozvoja bola zlúčená s oblasťou pre spôsobilosť, zároveň vznikla úplne nová oblasť spolupráce zameraná na vyzbrojovanie.[49] Všetky oblasti spolupráce COPA majú aj svoje akronymy: vyzbrojovanie (Cooperation Area Armaments, COPA ARMA), spôsobilosť (Cooperation Area Capabilities, COPA CAPA), ľudské zdroje a vzdelávanie (Coopeation Area Human Resources and Education, COPA HRE), operácie (Cooperation Area Operations, COPA OPS) a trénovanie a cvičenia (Cooperation Area Training and Excersises, COPA TEX) a existuje medzi nimi úzka väzba.[50] Dnes vedenie COPA rotuje medzi Dánskom, Fínskom, Nórskom a Švédskom, zvyčajne každý druhý rok.

[47] „NORDEFCO Annual Report 2017“, Official Site of NORDEFCO, 4. https://www.nordefco.org/Files/Nordefco_annual_raport_2017_MoD_FI_compressed.pdf (stiahnuté 29.3.2020)
[48] Saxi, *Nordic Defence Cooperation after the Cold War*, 20.
[49] NORDEFCO, Annual Report 2019, 20.
[50] „The Cooperation Areas“, Official Site of NORDEFCO, https://www.nordefco.org/The-Cooperation-Areas (stiahnuté 27.3.2020)

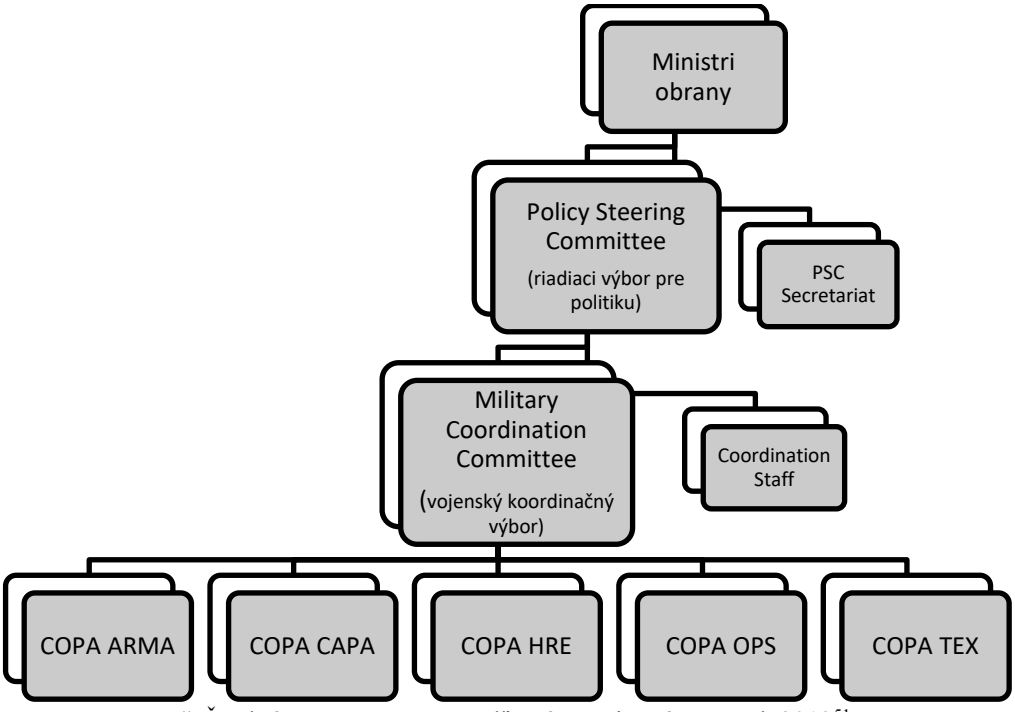

4) Štruktúra NORDEFCO podľa výročnej správy za rok 2019[51]

3.4 Oblasti spolupráce COPA

Akonáhle sa činnosť, resp. projekt, ktorý vzíde od výborov dostane do bodu implementácie, začne na ňu dohliadať existujúce velenie niektorého z členských štátov. Väčšinou existuje vedúci štát pre danú činnosť, ktorá ale môže rotovať každý rok alebo dvakrát ročne, v závislosti od toho, či by mal byť projekt implementovaný vo viacerých oblastiach spolupráce, ktoré majú jednotliví členovia na starosť.

Oblasť spolupráce v oblasti vyzbrojovania (COPA ARMA) sa usiluje o dosiahnutie finančných, technických a priemyselných výhod pre členské krajiny cez tzv. „národný screening“, teda transparentnú vzájomnú výmenu informácii o obstarávaniach na národnej úrovni. Vďaka nej môžu využiť možnosť spoločného obstarávania využitím rozvojových programov. V súčasnosti v rámci nej funguje 12 pracovných skupín, ktoré sú zložené z odborníkov z ministerstiev obrany, vojenských veliteľov, logistických organizácií atď. Týkajú sa obstarávania ochranných pomôcok pre vojakov, radarových systémov, streliva alebo nakladaním s nebezpečnými látkami vo vzťahu k životnému prostrediu.[52]

Oblasť spolupráce pre spôsobilosť (COPA CAPA) rozvíja procesy plánovania, obranné schopnosti a spôsobilosti členov a jej cieľom je vyhodnotiť ďalšie prieniky a projekty možnej

[51] NORDEFCO, Annual Report 2019, 6.
[52] „ARMA Working Groups & Activities“, Official Site of NORDEFCO, https://www.nordefco.org/ARMA-Working-Groups (stiahnuté 29.3.2020)

kooperácie. Zameriava na dlhodobé plánovanie, často v horizonte až 20 rokov.[53] Prostredníctvom nej realizovaná činnosť by mala viesť k zníženiu celkových nákladov a podpore prevádzkovej efektívnosti. Pre dlhodobé strategické fungovanie „COPA CAPA je teda motorom NORDEFCO, keďže sa usiluje o premenu národných myšlienok na spoločné činnosti a projekty.“[54] Spadá sem aj rámec pre výskum a technológie a jedna z novších priorít tzv. cyber defence, teda kybernetická obrana.

V oblasti spolupráce ľudských zdrojov a vzdelávania (COPA HRE) sa usilujú o rozvoj vojenského vzdelávania cez individuálny výcvik a kurzy, je tiež centrom pre odborníkov v rôznych oblastiach, kde sa stretávajú a vymieňajú si informácie a osvedčené postupy. Odkazuje na predošlý vzdelávací a výcvikový program NORDCAPS PSO. V rámci platformy *Advanced Distributed Learning* zdieľa skúseností získané ohľadom obstarávania, vývoja, implementácie a hodnotenia technologických vzdelávacích konceptov. Za úspešné projekty dosiahnuté pomocou nej NORDEFCO považuje zdravotnícke vzdelávanie a bezpečnosť personálu, či každoročné konferencie a stretnutia, ktoré sa konajú na témy ako jazyková rozmanitosť, záležitosti a starostlivosť o veteránov a rozmanitosť.[55]

V rámci oblasti spolupráce týkajúcich sa operácií (COPA OPS) sa pripravuje nasadenie, presun a logistika síl severských štátov pre medzinárodné operácie vykonávané prostredníctvom OSN, NATO alebo EÚ. Zameriava sa skôr na operácie cielené na udržanie mieru vo svete, v súčasnosti sú to hlavne operácie v Afganistane ako helikoptéry zdravotníckej evakuácie projektu MEDEVAC či logistiky a operatívneho vedenia afganskej armády. NORDEFCO na svojej webstránke uvádza, že „tieto činnosti zlepšujú operačný účinok severských krajín a majú pozitívny ekonomický dopad.“[56] Nasadenie vojenských jednotiek v zahraničí si však vyžaduje politický súhlas elít jednotlivých krajín.

Cieľom spolupráce v oblasti trénovania a cvičení (COPA TEX) je dosiahnutie lepších vojenských výcvikových aktivít využitím existujúcej infraštruktúry a umožniť spoločný program cvičení na „pokračovanie v trvaní piatich rokov“.[57] Za osobitných okolností slúži aj ako rámec pre severské štáty na prípravu na ďalšie cvičenia, napríklad v rámci NATO, v roku

---

[53] „NORDEFCO Annual Report 2013“, Official Site of NORDEFCO, 8. https://www.nordefco.org/Files/AR2013_compressed.pdf (stiahnuté 29.3.2020)
[54] „NORDEFCO Annual Report 2015“, Official Site of NORDEFCO, 15. https://www.nordefco.org/Files/nordefco-annual-report-2015_webb_compressed.pdf (stiahnuté 29.3.2020)
[55] NORDEFCO Annual Report 2015, 17.
[56] „COPA Operations“, Official Site of NORDEFCO, https://www.nordefco.org/COPA-Operations2 (stiahnuté 30.3.2020)
[57] NORDEFCO Annual Report 2017, 18.

2015 zase boli prizvané na niektoré aj Spojené štáty.[58] Takisto realizuje týždenný cezhraničný výcvik, v ktorom trénujú letecké sily Fínska, Nórska a Švédska na severe Škandinávskeho polostrova, fínske a švédske námorné hliadky v Baltskom mori a dánske a švédske sily cezhraničné cvičenia, najmä v oblasti Öresundského prielivu.[59] Od roku 2013 sa cez COPA TEX uskutočňujú cvičenia a spoluprácu aj s pobaltskými štátmi prostredníctvom programov *Combined Joint Nordic-Baltic Exercise Programme,* od roku 2017 pod názvom *Military Training and Exercise Program*.

3.5 Predsedníctvo a vízie

Každý rok jeden z členov predsedá organizácii v rámci rotujúceho predsedníctva, počas ktorého vyberie dôležité témy, na ktoré sa chce zamerať. Zároveň každý rok je vydaná aj výročná správa, ktorá hodnotí výsledky predsedníctva a posuny v spolupráci a stanoví priority na nasledujúci rok.

Pre predstavu ako vyzerá predsedníctvo krajiny, dovolím si ho demonštrovať na minuloročnom prípade Švédska (2019). To si v čase svojho predsedníctva dalo dva ciele. Prvý, viesť diskusiu ako prehĺbiť spoluprácu počas mieru, kríz a konfliktov a druhý, posilniť pozíciu NORDEFCO ako nástroja pre „rozsiahly dialóg o bezpečnostnej politike s cieľom efektívnejšie rozvíjať regionálnu bezpečnosť.“[60] Ďalej zhodnotili ako pokračujú rozbehnuté projekty pod všetkými oblasťami spolupráce COPA. Za daný rok to boli napr. obstaranie spoločných bojových uniforiem s prvkami kamufláže, prvé dodávky príjme Dánsko v roku 2021; práce na zdieľaní radarových údajov, integrácii systémov riadenia letovej prevádzky a komunikačných systémov, ktoré by mali byť sfunkčnené do polovice roku 2021; založenie pracovnej skupiny na vytvorenie kompetenčného centra pre tzv. CBRN Defence (chemická, biologická, rádiologická a jadrová obrana) vo švédskom národnom CBRN stredisku v Umeå, ktoré sa danej problematike venuje; vyhodnotenie leteckého bojového cvičenia Arctic Challenge Excersise za rok 2019, konajúceho sa od roku 2013 každé dva roky, so zastúpením Dánska, Fínska, Nórska a Švédska. s tohoročnou podporou zo strany USA a „cieľom zvýšiť schopnosť protivzdušnej obrany, interoperabilitu, príležitosti na výcvik, nákladovú

[58] NORDEFCO Annual Report 2015, 22.
[59] Ann-Sofie Dahl, „NORDEFCO and NATO:“Smart Defence“ in the North?“, *Research Division – NATO Defence College*, no. 101, (May 2014): 1. http://www.ndc.nato.int/news/news.php?icode=674 (stiahnuté 8.3.2020)
[60] NORDEFCO Annual Report 2019, 7.

efektívnosť a operačný účinok."[61] Počas švédskeho predsedníctva bol predostretý aj návrh na posilnenie spolupráce so Severskou skupinou, prostredníctvom ktorej môžu severské štáty spolupracovať okrem s pobaltskými štátmi aj s Holandskom, Nemeckom, Poľskom a Spojeným kráľovstvom.[62]

V roku 2020 predsedá Dánsko a nasledujúci rok sa posunie predsedníctvo Fínsku. Dánsko si stanovilo sedem priorít v bodoch medzi ktoré patrí prehĺbenie seversko-transatlantickej spolupráce a dialógu s pobaltskými štátmi, kybernetická bezpečnosť a odolnosť voči kybernetickým útokom, zelená obrana a zníženie uhlíkovej stopy, pokračovanie v posilňovaní NORDEFCO s väčším sústredením na arktickú oblasť, upevniť nový mechanizmus pre krízové konzultácie, či zlepšenie vzájomnej spolupráce počas mieru, kríz a konfliktov, ktorý je totožný s predošlým rokom, keďže sa jedná o jeden z cieľov Vízie 2025. Poslednou prioritou je organizácia semináru ohľadom obranného priemyslu.[63] Na jeseň roku 2020 je ohlásené rozšírené seversko-baltské ministerské stretnutie, ktorého bude súčasťou pravidelné zasadnutie ministrov obrany NORDEFCO, samostatné zasadnutie severských ministrov obrany s pobaltskými, a takisto aj stretnutie ministrov obrany Severskej skupiny.[64]

Okrem každoročného stanovenia priorít a ich následného vyhodnotenia vo výročnej správe, sa vypracováva aj dokument slúžiaci ako predbežný plán kam by sa mala spolupráca ďalej uberať. Nesie názov *Nordic Defence Cooperation Vision*, a rok do ktorého by mali byť možné ciele splnené. Obsahuje ambície, konkrétne ciele, ako aj politické smerovanie, ktorými by sa mala uberať. Prvýkrát bol takýto dokument vypracovaný v roku 2013 riadiacim výborom pre politiku Policy Steering Committee, dovtedy sa priebežne vyhodnocovali predošlé štyri roky kooperácie, navyše sa stále formovali štruktúry a podoba fungovania spolupráce NORDEFCO ako takej.

Prvá *Nordic Defence Cooperation Vision 2020*, bola iniciovaná Fínskom počas jeho predsedníctva. Skladá sa z dvoch častí, prvá *Čelenie spoločným výzvam a budovanie rozumných riešení* je spoločné prehlásenie ministrov, odkazujúce na tradíciu spolupráce severských štátov, rešpektovanie záväzkov voči ďalším inštitúciám, do ktorých sú zapojené, či otvorenosti súčinnosti s pobaltskými krajinami. Ďalej zdôrazňuje, že spolupráca prebieha

[61] IBID., 17.
[62] „Enhanced Nordic dialogue and information exchange in the event of crisis and conflict", Official Site of NORDEFCO, https://www.nordefco.org/Enhanced-Nordic-dialogue-and-information-exchange-in-the-event-of-crisis-and-conflict-summary-of-defence-ministerial-meetings-on-19-20-November (stiahnuté 5.5.2020)
[63] IBID., 26.
[64] „Danish Chairmanship in 2020", Official Site of Danish Ministry of Defence, https://www.fmn.dk/eng/allabout/pages/nordic-defence-coorporation-nordefco.aspx (stiahnuté 3.5.2020)

„na základe spoločných záujmov, operačného výstupu a nákladovej efektívnosti," a je „flexibilná, pragmatická a transparentná."[65] Druhá časť, *Využívanie spôsobilostí, ktoré máme, a vývoj spôsobilostí, ktoré potrebujeme*, je konkrétnejšia a obsahuje sedem bodov. Prvé dva možno označiť ako externé ciele: rutinná transparentnosť, konzultácie a koordinácia pri účasti na medzinárodných operáciách; finančná, materiálna a personálna podpora pre plnenie medzinárodných záväzkov. Zvyšné ciele sú interné, vedúce k rozvoju spolupráce medzi členmi, a to: pravidelné cvičenia v celej oblasti severského regiónu vedúce k lepšiemu dozoru a zdieľaniu informácií; rozvoj v tomu roku založenej COPA CAPA; posilnenie spolupráce v oblasti vojenského vzdelávania a výcviku s možnosťou vzniku centier na ich realizáciu a zlepšenie starostlivosti o veteránov; bezpečnejšie komunikačné kanály; či „pravidelný dialóg a konzultácie medzi severskými hlavnými mestami týkajúce sa otázok bezpečnosti a obrany."[66] Posuny v rámci spolupráce boli zosumarizované vo výročnej správe za rok 2019, vydanej začiatkom roka 2020, ktoré sú spomenuté v ďalšej kapitole.

Aktuálna vízia, *Nordic Defence Cooperation Vision 2025*, bola vypracovaná v roku 2018 počas nórskeho predsedníctva. Obsahuje podobné prehlásenie ako vízia 2020 a tentokrát 16 stručnejších cieľov v bodoch. Okrem bodov pomerne podobných niektorým z predošlej vízie, si dovolím zdôrazniť novšie ciele, ktorými sú: vyššia voľnosť pohybu a skladovania vojenských jednotiek a materiálu medzi členskými krajinami; založenie mechanizmu pre krízové konzultácie; väčšia pružnosť pri hybridných a kybernetických hrozbách; byť aktívnym a flexibilným partnerom v oblasti obranného priemyslu efektívnym využitím Európskeho obranného fondu.[67]

Mnoho z cieľov, stanovených vo Vízii 2020, boli pomerne zovšeobecnené, vyzývajúce k zintenzívneniu spolupráce v danej oblasti, bez uvedenia konkrétnych nástrojov, ktorými sa dá k nim dopracovať. V nasledujúcej sú body síce stručnejšie, je ich ale výrazne viac, niektoré z nich už obsahujú prostredníctvom čoho sa chcú k výsledku dopracovať, príkladom je vyššie spomínané využitie Európskeho obranného fondu pre rozvoj obranného priemyslu. Z praxe posledných rokov možno konštatovať, že naplnenie cieľov vízii a často zvolenie cesty k nim závisí od iniciatívy členov, predovšetkým predsedajúcej krajiny.

[65] „Nordic Defence Cooperation Vision 2020", Official Site of NORDEFCO, https://www.nordefco.org/Nordic-Defence-Cooperation-2020 (stiahnuté 4.4.2020)
[66] IBID.
[67] „Nordic Defence Cooperation Vision 2025", Official Site of NORDEFCO, https://www.nordefco.org/Files/nordefco-vision-2025-signed.pdf (stiahnuté 4.4.2020)

4. Výsledky spolupráce od vzniku NORDEFCO

Od vzniku severskej obrannej spolupráce uplynulo viac ako desať rokov, počas ktorých viacero faktorov, ktoré ovplyvnili jej vývoj. Stáli za tým nové bezpečnostné výzvy, viac skúseností s obrannou spoluprácou, ale aj nezhody medzi členskými krajinami. Výročná správa za rok 2019 vymenúva pri príležitosti desiateho výročia spolupráce míľniky, ktoré sa podarili dosiahnuť rok po roku. Prvé dva roky existencie sa riešil vzhľad a štruktúra spolupráce, postupne za ďalšie roky sa podarilo vytvoriť viacero pracovných skupín, spoločných cvičení a koordinovaných postupov na regionálnej úrovni, ako aj mimo nej. Avšak, práve vďaka nezáväznému charakteru tejto kooperácie a možnosti od projektov kedykoľvek odstúpiť, boli často ukončené na samom začiatku, ale aj v rozbehnutom procese implementácie, či sa vyznačovali nedostatkom kontinuity.

Časom, ktorý uplynul od založenia sa vykryštalizovali aj predstavy krajín o budúcnosti spolupráce. Upustilo sa od idealistických, často mylných predstáv, že NORDEFCO môže suplovať NATO, dokonca viesť smerom k vytvoreniu spoločnej severskej armády, čomu nasvedčovala snaha o integráciu severských národných síl. Aj keď možno badať viaceré podobnosti medzi národnými obrannými silami, napr. dánske, nórske a švédske ozbrojené sily majú veľmi podobnú štruktúru, či nórske a švédske sily, ako pôvodní iniciátori NORDEFCO, zdieľajú mnoho podobných zbraňových systémov, rovnaké zameranie úloh, v neposlednom rade jazyk a kultúru, avšak nikdy sa otvorene o spoločných obranných silách nehovorilo.[68] Spolupráca sa prispôsobila záujmom a možnostiam svojich členov, sústreďuje sa na dosiahnutejšie ciele ako spoločný tréning a technologická harmonizácia.

4.1 Dokončené projekty

Jedným z prvých uskutočnených cieľov, ktoré sa podarilo rozbehnúť hneď po založení NORDEFCO, patria týždenné vzdušné cezhraničné cvičenia na severe Škandinávskeho polostrova Nórska, Švédska a Fínska z ich leteckých základní v Bodø, Kallax a Rovaniemi. Operujú sa prostredníctvom COPA TEX, cez program *Combined Joint Nordic Exercise Programme* a program *Arctic Challenge Exercise*, ktorý nabral na dôležitosti po eskalácii napätia zo strany Ruska v roku 2014.[69] Súčasťou týchto cvičení je aj vypracovávanie

[68] Saxi, *Nordic Defence Cooperation after the Cold War*, 59.
[69] NORDEFCO Annual Report 2015, 20.

päťročného cvičebného plánu od roku 2011. O dva roky neskôr sa do programu zaradili aj cezhraničné cvičenia na juhu polostrova, napr. medzi Dánskom a Švédskom.[70]

Za rovnako významný posun možno označiť aj vznik Nordic Cooperation for Air Surveillance Information Exchange (NORECAS) pre lepšiu koordináciu pri dozore nad vzdušným priestorom, operovaný cez COPA CAPA. Existujú tu ale obmedzenia, pokiaľ ide o úroveň citlivosti informácií a geografickú oblasť, ktorej sa údaje týkajú a rovnako uvádza, že sa uplatňuje iba počas obdobia mieru. Uľahčuje tak výmenu informácií v spojení s cvičeniami, ale nie počas krízy alebo konfliktu. Lepšia situačná informovanosť v období mieru však rozhodne vytvára pevnejší základ pre spoluprácu. Treba poznamenať, že podpísané memorandum o vzniku NORECAS má ambíciu „v ďalšej fáze rozšíriť sa tak, aby pokryla všetky situácie."[71] Rovnako nie je platná počas krízy alebo konfliktu ani dohoda Easy Access Agreement, ktorá uľahčuje pohyb vojenských jednotiek po mori, súši a vo vzduchu v rámci území všetkých členských krajín, podpísaného v roku 2016.[72] A pre obranné letectvo takisto úspechom je aj uvedenie do prevádzky Nordic Cooperation on Tactical Air Transport (NORTAT), ktorý zvyšuje operačnú spôsobilosť v oblasti leteckej dopravy. Dohoda bola podpísaná v roku 2016 Dánskom, Fínskom a Nórskom, čím sa NORTAT stal funkčným, ale až so švédskym podpisom v roku 2017 sa NORTAT formalizoval.

Nepochybne dôležitým krokom v napredovaní spolupráce je aj utajovaná komunikačná sieť na výmenu informácií, ktorú v roku 2016 severské krajiny zriadili prostredníctvom NORDEFCO, umožňujúcu dialóg nielen v mieri, ale aj rýchlu a bezpečnú komunikáciu na politickej úrovni v čase krízy.[73] Takýto systém prispeje k spoločnému porozumeniu toho, čo sa deje a ako krajiny spoločne dokážu zvládnuť situáciu. Na vojenskej úrovni je však výmena informácií medzi krajinami, ktoré sú a nie sú súčasťou NATO obmedzenejšia, čo môže komplikovať účinnú spoluprácu medzi severskými štátmi.

Medzi ďalšie viditeľné výsledky posunu spolupráce výročná správa za rok 2019 zaraďuje aj zriadenie centra pre rodovú rovnosť vo vojenských operáciách, spoluprácu severských štátov v medzinárodnom programe Open Skies, umožňujúcom neozbrojené pozorovacie lety na území svojich účastníkov, či obstaranie spoločnej severskej bojovej uniformy. Medzi tie,

[70] NORDEFCO Annual Report 2013, 23.
[71] Joakim Erma Møller, „Trilateral defence cooperation in the North: an assessment of interoperability between Norway, Sweden and Finland", *Defence Studies 19*, no.3 (2019): 245. (stiahnuté 14.4.2020), doi: 10.1080/14702436.2019.1634473
[72] „Memorandum of Understanding on Easy Access", Official Site of Danish Ministry of Defence, https://fmn.dk/nyheder/Documents/Memorandum-of-Understanding-on-the-establishment-of-an-Easy-Access-framework-applicable-in-peacetime.pdf (stiahnuté 14.4.2020)
[73] NORDEFCO Annual Report 2017, 3.

ktoré sa v správe nespomínajú patrí napr. založenie spoločnej severskej skupiny pre spoluprácu v obrannom priemysle Joint Nordic Defence Industry Cooperation Group v roku 2012, ktorej cieľom je posilnenie väzieb a posilnenie spolupráce aj v tomto odvetví. Rozdiely v „osvedčených postupoch“ majú viesť k rozvoju „priemyselného dialógu“, paradoxne ale úspech iniciatív ako tejto je závislý od miery ochoty členov zapojiť sa do experimentovania.[74] Vznik tohto rámca teoreticky možno považovať za úspešný, avšak v praxi veľa úspechov nedokazuje, čo je rozobraté v nasledujúcej podkapitole.

4.2 Nedokončené projekty a nenaplnené ambície

Napriek viacerým úspešným projektom rozbehnutým práve vďaka NORDEFCO sa neraz stalo, že niektoré projekty skončili fiaskom, prípadne krajiny od nich odskočili a dostali sa do úzadia.

Všeobecnou ambíciou švédskej politiky je podpora obrannej priemyselnej činnosti vo Švédsku a jeho nadradenosť medzi severskými krajinami, s orientáciou primárne na európsky trh, prípadne ázijský. Nórsky vývoz obranného priemyslu, ktorý je výrazne menší než švédsky, je viac zameraný hlavne na transatlantické a americké trhy.[75] Švédska dominancia v tomto odvetví a snaha predať svoje výrobky aj severským partnerom sa tak stala kameňom sváru spoločných obstarávaní. Príkladom je napr. vývoj delostreleckého systému Archer, na ktorom sa podieľalo spoločne Švédsko a Nórsko. Jedná sa o jednu z produkcií švédskeho obranného priemyslu. V decembri 2013 sa Nórsko nečakane rozhodlo ustúpiť od tohto projektu, a tak zostal iba v švédskych rukách.[76] Podobný prípad sa stal ešte pred vznikom NORDEFCO, pri obstarávaní stíhačiek Saab JAS 39 Gripen, takisto švédskej produkcie, ktoré sa snažilo Švédsko predať aj ďalším severským štátom. Napriek tomu, že švédske stíhačky používajú obranné zložky štátov po celom svete, v roku 1992 sa rozhodlo Fínsko pre nákup amerických stíhačiek F/A-18, čo na chvíľu ovlažilo fínsko-švédske vzťahy a v roku 2008 sa Dánsko rozhodlo pre nákup amerických F-35.[77] Ďalším príkladom je spoločné obstarávanie helikoptér v rokoch 1998 až 2001, na ktorom sa dohodli Dánsko, Fínsko, Nórsko a Švédsko pre nákup rovnakých transportérov. Dánsko z projektu neskôr odstúpilo a nakúpilo talianske

[74] Garberg Bredesen a Friis, *Governance Entrepreneurs as Spoilers in Nordic Defence Cooperation*, 87.
[75] IBID.
[76] „Norge avslutter kontrakten om artillerisystemet Archer“, Official Site of Government of Norway, https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge-avslutter-kontrakten-om-artilleris/id747473/ (stiahnuté 3.4.2020)
[77] Dahl, NORDEFCO and NATO:“Smart Defence“ in the North?, 6.

Augusty EH-101 a zvyšné tri krajiny si vybrali francúzsko-nemecké NH-90.[78] Niektorí švédski, nórski a fínski odborníci na obranu dospeli k záveru, že ambície spoločného obstarávania materiálu by sa mali obmedziť alebo od nich úplne odpustiť.[79] Jedným z najmenej pochopených aspektov švédskej bezpečnostnej politiky bola snaha o predaj bojových lietadiel a ponoriek. Nórsko v apríli 2016 oznámilo, že francúzska a nemecká spoločnosť budú konečnými dvoma kandidátmi na plánované obstarávanie nových ponoriek, čo znamenalo, že švédska spoločnosť SAAB Kockums bola vylúčená v ešte počiatočnom kole. Nórska tlačová správa argumentovala potrebou existujúceho dizajnu, väčších skúseností a vyhnutiu sa rizikám a neistotám spojenými s nákladmi na taký dôležitý projekt, čo je jasný negatívny odkaz smerom k švédskej výrobe ponoriek.[80]

Okrem neúspešných obstarávaní sa spolupráca vyznačuje tým, že sa v praxi nejedná o spoluprácu piatich členských krajín, ale skôr štyroch, resp. v niektorých prípadoch troch. Island sa pochopiteľne kvôli neexistencii vlastnej armády praktických cvičení nezúčastňuje, a tak sa snaží aspoň zapájať do politických častí kooperácie. NORDEFCO sa od začiatku javí mnohokrát viac ako trilaterálny nórsko-švédsko-fínsky projekt. Dánsko síce má potrebné obranné štruktúry, ktoré sa zúčastňujú na viacerých praktických častiach NORDEFCO, avšak od začiatku bolo vnímané ako relatívne nezaujaté projektom. Ako uvádza Saxi vo svojej štúdii, už v roku 2008 nórsky minister zahraničia poznamenal, že „nevnímal dánsku vládu ako veľmi účelnú, pokiaľ ide o posilnenie severskej spolupráce.“[81] Prejavilo sa to pri vzniku NORDSUP a následne v rámci neho realizovanej štúdie zo strany Fínska, Nórska a Švédska, tesne pred zlúčením štruktúr do jedného rámca. Takisto zostali mimo pravidelných cezhraničných cvičení, ktoré prebiehajú najmä na severe Škandinávskeho polostrova. Dánsko sa viac orientuje na členstvo v NATO a EÚ, pri čelení ekonomickým výzvam v obrane a jej reformách postupovali inak než zvyšní členovia, čoho výsledkom sú väčšie a dostupnejšie vlastné obranné schopnosti.[82]

Čiastočne negatívne sa dá nahliadať aj na klesajúce, resp. v súčasnosti stagnujúce výdavky členských štátov na obranu. V ére po skončení studenej vojny klesli švédske a nórske výdavky na obranu v priemere z 2,8% HDP v roku 1990 na 1,4% HDP v roku 2006. Na rovnakých hodnotách sa drží približne aj dnes, a teda dlhodobo nespĺňajú optimálnu výšku výdavkov predstavujúcich 2% HDP, ktoré stanovilo NATO. Nórsky výskumný obranný

[78] IBID., 6.
[79] Saxi, *The rise, fall and resurgence of Nordic defence cooperation,* 669.
[80] Garberg Bredesen a Friis, *Governance Entrepreneurs as Spoilers in Nordic Defence Cooperation*, 87.
[81] Saxi, *The rise, fall and resurgence of Nordic defence cooperation*, 666.
[82] IBID., 666.

podnik (FFI) dospel k záveru, že kúpna sila ozbrojených síl sa medzi rokmi 1990 a 2006 znížila o 40%.[83] Môže za to aj zníženie napätia v regióne po rozpade ZSSR, ale aj spoločné postupy severských štátov v obstarávaní, ktoré zastrešuje NORDEFCO, resp. zastrešovali jeho predchodcovia, vedúce k optimalizácii nákladov a znižovaniu výdavkov.

4.3 Reakcia na konanie Ruska

Eskalácia konfliktu na východe Ukrajiny a následne ruská anexia Krymu v roku 2014 výrazne ovplyvnila pohľad na bezpečnostnú a zahraničnú politiku v celej Európe. Blízkosť Ruska k regiónu v podobe spoločnej, pomerne dlhej hranice s Fínskom (1340km), kratšej s Nórskom (196km) a zdieľaním vôd v Baltskom mori znepokojili a prinútili konať aj NORDEFCO. V samom úvode výročnej správy za rok 2014, nórska ministerka obrany Ine Eriksen Søreide konštatuje, že „severské krajiny museli prehodnotiť svoje bezpečnostné politiky a vzťahy s Ruskom.“[84] Odzrkadlilo sa to aj v prioritách na rok 2015 počas švédskeho predsedníctva, ktoré vyzýva na väčší dôraz na koordináciu bezpečnostných a obranných záležitostí, vzájomné informovanie o narušení vzdušného priestoru a teritoriálnych vôd a vyššiu pohotovosť. Za kľúčovú v regióne pokladajú hlbšiu spoluprácu s pobaltskými štátmi a NATO, vďaka čomu priestor Baltského mora sa stal základom na možné prehĺbenie severskej spolupráce do budúcnosti. V apríli 2015 vydali ministri všetkých piatich severských krajín spoločné vyhlásenie, v ktorom odsudzujú anexiu Krymu, ako aj situáciu na Donbase a označujú ju za hrubé porušenie medzinárodného práva. Toto napätie prináša jednu z najväčších výziev pre bezpečnosť v Európe od začiatku tohto storočia. Upozorňujú aj na zvyšujúcu sa propagandu Kremľa a „ruské vojenské cvičenia a spravodajské operácie v regióne, najmä v oblasti Baltského mora.“[85] Spolupráca v tomto bode tak nadobúda význam nielen ekonomický, ale aj ako prevencia voči možnej hrozbe.

Pochopiteľne, vzhľadom na polohu k Rusku a historické pozadie vzťahov s ním, sa názory Kodane a Helsínk diametrálne líšia. Dánsko si uvedomuje hrozbu ohrozenia stability v regióne zo strany Ruska, ale necíti sa byť priamo ohrozené. Oslo a Štokholm zastávajú v tomto prípade zlatú strednú cestu, pričom Švédsko sa môže zdať o čosi viac znepokojené,

[83] Saxi, *The rise, fall and resurgence of Nordic defence cooperation*, 663.
[84] „NORDEFCO Annual Report 2014“, Official Site of NORDEFCO, 2. https://www.nordefco.org/Files/NORDEFCO_arsrapport_2014_compressed.pdf (stiahnuté 22.3.2020)
[85] „Taking steps towards enhancing the cooperation on defence“, Official Site of Government of Norway, https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/vi-utdyper-det-nordiske-forsvarssamarbeidet/id2404378/ (stiahnuté 3.4.2020)

zároveň každý sa zameriava aj na svoj vlastný námorný priestor. V tomto smere sa môžu javiť severské krajiny pomerne nesúrodé, čo nie je dobrým základom pre užšiu spoluprácu v oblasti tvrdej bezpečnosti severských štátov, ak je založená na predpoklade rovnakých bezpečnostných výhľadov.

Situácia napokon prinútila Fínsko a Švédsko, v súvislosti s postojom ostatných členov NORDEFCO, aby vykonali určité kroky smerujúce k zblíženiu s NATO, napriek ich neúčasti v aliancii. Na rozdiel od iných štátov z programu Partnerstva pre mier, kam patrí napr. aj Rusko a ďalšie post-sovietske štáty, ktoré stáli za studenej vojny na druhej strane brehu, Fínsko a Švédsko sa pomerne aktívne podieľali aj pred rokom 2014 na viacerých projektoch NATO. Sú nimi napr. Planning and Review Process a Opertional Capabilities Concept, dva rámce, ktoré pomáhajú pri plánovaní a hodnotení pripravenosti na operáciách na podporu mieru, na strategických leteckých iniciatívach, či na programe PAP-T zameranému na boj proti terorizmu. V spojení so samitom NATO v septembri 2014, obe krajiny podpísali dohody uľahčujúce potenciálne využitie fínskeho a švédskeho územia alianciou počas obdobia mieru, krízy, mimoriadnych udalostí a konfliktov.[86] Fínsko a Švédsko sa stali takzvanými hostiteľskými krajinami. Aj keď sa nejedná o neobmedzený prístup, keďže na rozhodnutie o využívaní územia je potrebný vzájomný súhlas v závislosti od prípadu, táto dohoda odstránila prekážku možnej nadnárodnej spolupráce na ich územiach. Okrem iného, Fínsko a NATO podpísali v roku 2017 dohodu o spolupráci v oblasti kybernetickej obrany a aktívne sa podieľa na rámcoch pod ňu spadajúcich.[87] Naviac, obe krajiny podpísali medzi sebou tzv. Akt o operačnej obrannej podpore, platný od 1. júla 2019. Inak povedané, Fínsko a Švédsko si zabezpečili rýchlu pomoc medzi sebou, ako aj od Nórska a ďalších členov NATO, v prípade vypuknutia konfliktu na ich území.[88] Tento prístup by bol tiež umožnený v prípade, že si to situácia vyžaduje.

Po nástupe Donalda Trumpa na post prezidenta USA sa však objavili výzvy, aby severské štáty boli menej závislé od prípadnej pomoci Spojených štátov, čo sa týka otázok bezpečnostnej a zahraničnej politiky. Vychádzajúc z jeho vyhlásení by sa spojenci USA, predovšetkým NATO, nemali spoliehať na pomoc Washingtonu, ale sústrediť sa na zvyšovanie svojich výdavkov na obranu, pri čom odkazoval na skutočnosť, že výdavky

[86] Møller, „Trilateral defence cooperation in the North“, 242.
[87] „Relations with Finland“, Official Site of NATO, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49594.htm (stiahnuté 15.3.2020)
[88] IBID., 243.

európskych štátov na obranu sa dlhodobo nachádzajú pod ideálom v podobe 2 percent HDP.[89] Švédsky minister obrany Peter Hultqvist, či nórska ministerka zahraničných vecí Ine Eriksen Søreide konštatujú, že žiadna zmena vo vzťahu k USA nenastala. Dánsko zareagovalo zase prísľubom zvýšiť výdavky na obranu na úroveň 1,5 percenta HDP do roku 2023 a Švédsko počas svojho predsedníctva NORDEFCO v roku 2019 si dalo za cieľ, napriek vyjadreniam Trumpa, posilnenie seversko-transatlantickej spolupráce.[90]

Situácia okolo Ruska rozhýbala aj iné zoskupenie severskej obrannej spolupráce rozšírené o ďalšie štáty, Severskú skupinu (Nordic Group), neformálny formát združujúci prevažne členov NATO s prístupom k Baltskému alebo Severnému moru. Jej ambíciou je vypracovávať spoločné obranné projekty v regióne, kde možno badať prekrývanie cieľov s NORDEFCO. Vznikla v roku 2010 iniciatívou vtedajšieho britského ministra obrany Liama Foxa, zahŕňajúc Spojené kráľovstvo a severské krajiny – Dánsko, Nórsko, vrátane Fínska a Švédska, aj keď nie sú členmi NATO, spolu s Holandskom, Nemeckom, Poľskom a všetkými troma pobaltskými štátmi, pričom podotkol: „nemôžeme zabúdať na to, že Spojené kráľovstvo je severoeurópska krajina.“[91] Predstavitelia krajín sa stretávajú dvakrát ročne, kde hlavnou agendou nie sú vojenské operácie, ale otázky bezpečnostnej a obrannej politiky v regióne. Napriek tomu v roku 2019 na stretnutí v Berlíne sa diskutovalo o možných spoločných cvičeniach a manévroch, podobných cvičeniam BALTOPS v Baltskom mori, ktoré vedú Spojené štáty.[92] Ešte v roku 2011 sa Rusko vyjadrilo na adresu spolupráce, kedy ju označili za „severskú vetvu NATO.“[93] V roku 2014 britský minister obrany Michael Fallon vyzdvihol existenciu skupiny za „kľúčovú platformu“ v reakcii na konanie Ruska.[94] Ten istý rok bola založená jednotka The UK Expeditionary Force, vedená Britmi s účasťou Dánska, Estónska, Fínska, Holandska, Litvy, Lotyšska, Nórska a Švédska, zameraná na existenciu jednotiek vysokej pripravenosti každého zo štátov, ku ktorým sa môžu jeho partneri pripojiť.

---

[89] „Trump: What does the US contribute to Nato in Europe?“, BBC News, https://www.bbc.com/news/world-44717074 (stiahnuté 20.4.2020)
[90] Saxi, *The rise, fall and resurgence of Nordic defence cooperation*, 679.
[91] John Andreas Olsen, *Security in Northern Europe: Deterrence, Defence and Dialogue*, (London: Routledge, 2019), 56.
[92] „Northern Group aims to step up regional security cooperation“, Euractiv, https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/northern-group-aims-to-step-up-regional-security-cooperation/ (stiahnuté 5.5.2020)
[93] Olsen, *Security in Northern Europe: Deterrence, Defence and Dialogue*, 57.
[94] IBID, 58.

4.4 Severská obranná spolupráca v tieni NATO

Čiastočný príklon Fínska a Švédska smerom k NATO vyvolalo aj otázky o možnom členstve týchto krajín. Odborná komisia nórskeho ministerstva obrany víta zbližovanie týchto dvoch krajín s NATO, ich vstup by „otvoril veľké príležitosti na rozvoj severskej spolupráce na všetkých frontoch.“[95] Ďalej tvrdí, že NORDEFCO ako nástroj spolupráce sa ešte rozvíja, a aj keď pozostáva z viacerých úrovní, stále nie je dostatočne obsiahle. Karin Enströmová, švédska ministerka obrany v rokoch 2012 až 2014 za Umiernenú stranu (*Moderaterna*), bola silnou zástankyňou vstupu Švédska do NATO. V tomto období začala takisto stúpať podpora obyvateľstva smerom k pristúpeniu k NATO, zatiaľ čo v roku 2011 bolo za vstup do aliancie 23 percent obyvateľstva, v roku 2015 sa pre vstup v prieskumoch verejnej mienky vyslovilo 41 percent, ktorí prevážili 39 percent opýtaných proti.[96] Tvrdila, že „jediným spôsobom, ako zlepšiť švédske bezpečnostné a obranné schopnosti z dlhodobého hľadiska, je švédske členstvo v NATO.“[97] Argumentuje práve obavami z narastajúcej agresie zo strany Ruska. V článku *Severská obranná spolupráca: NATO alebo slepá ulička* sa kriticky vyjadruje na adresu vlády Stefana Löfvena, ktorá vznikla po voľbách v roku 2014, a ministra obrany v jeho kabinete Hultqvista, oboch za sociálnu demokraciu (Socialdemokraterna), za upustenie od smerovania k členstvu v NATO. Tvrdí, že existencia NORDEFCO je dobrá, mala by byť zachovaná a Švédsko by malo na nej aktívne participovať. Na druhej strane by sa „nemala považovať za alternatívu k švédskemu členstvu v NATO.“[98] Premiéra Löfvena takisto kritizovala za jeho vyjadrenie počas kladenia otázok poslancami parlamentu členom vlády, ktorý na otázku, či by Švédsko v prípade vypuknutia vojenského konfliktu nezostalo osamotené, referoval práve na NORDEFCO a čiastočne NATO. Avšak, podľa Enströmovej „neinformoval parlament o obmedzeniach Severskej obrannej spolupráce.“[99] Hultqvist sa preto viac orientoval na NORDEFCO a pred nástupom na svoj post v októbri 2014 uviedol, že práve severská obranná spolupráca sa musí prispôsobiť v projektoch, školeniach, cvičeniach a

[95] „Expert Commission on Norwegian Security and Defence Policy“, Official Site of Government of Norway, 71. https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/fd/dokumenter/unified-effort.pdf (stiahnuté 3.4.2020)
[96] „More Swedes want to join Nato than stay out“, *The Local Sweden*, https://www.thelocal.se/20150914/poll-more-swedes-now-for-nato-than-against (stiahnuté 15.3.2020)
[97] Karin Ernström, „Nordic defence cooperation: NATO or a dead-end“, *Friends of Europe* (insight), 30 Sep 2015, https://www.friendsofeurope.org/insights/nordic-defence-cooperation-nato-or-a-dead-end/ (stiahnuté 24.2.2020)
[98] IBID.
[99] IBID.

medzinárodných vojenských operáciách tak, aby prevzala väčšiu zodpovednosť za vlastnú bezpečnosť v našom regióne.[100]

Ani v prípade Fínska, čo sa týka ašpirácie na vstup do NATO nie je politická vôľa, ale ani podpora verejnosti. Prieskumy verejnej mienky stále ukazujú, že dlhodobo viac percent opýtaných je stále proti vstupu do NATO než pre vstup, aj keď percentá „pre“ stúpajú.[101] Naopak, severská obranná spolupráca od svojho začiatku požíva vo Fínsku pomerne vysokú mieru dôvery, v roku 2012 na ňu až 91 percent opýtaných nahliadalo pozitívne.[102]

Pre porovnanie, v rámci NORDEFCO sa však spolupráca prejavuje intenzívnejšie a výsledky dosahuje viditeľnejšie než u iných foriem regionálnej kooperácie. Príkladom je kooperácia Česka, Maďarska, Poľska a Slovenska vo Vyšehradskej skupine (V4). Od jej vzniku v 90. rokoch patrili medzi priority európska integrácia a vstup do NATO, pokusy o intenzívnejšiu spoluprácu prišli podstatne neskôr. V roku 2012 sa zástupcovia ministerstiev obrany dohodli na vytvorení Vyšehradskej bojovej skupiny (V4 EU Battlegroup) a v roku 2014 bola snaha o intenzívnejšiu obrannú spoluprácu potvrdená podpisom dohody, ktorá zahŕňa spoločné vojenské cvičenia, koordinované zabezpečovanie obrany a spoločný vývoj obrany.[103] Aj z jednotného komuniké ministrov obrany V4 vypláva, že forma obrannej spolupráce V4 je pomerne oklieštená a nedosahuje rozmerov a projektov akých dosiahlo NORDEFCO.[104] Rovnako je spolupráca severských štátov viditeľnejšia v rámci NORDEFCO, než v prípade Severskej skupiny, iniciovanej Spojeným kráľovstvom, ktoré nemá formalizovanú štruktúru, a rokovania o pravidelných spoločných cvičeniach sa začali viesť relatívne nedávno. Na druhej strane, NORDEFCO rozhodne nedokáže konkurovať NATO, čo sa vyznačuje oklieštenou štruktúrou, absenciou stálej osoby poverenej za riadenie a zodpovednej za chod spolupráce (v prípade NATO generálneho tajomníka), vlastných zahraničných misií, či omnoho menšou škálou projektov, vzhľadom na obmedzené možnosti obrany jednotlivých štátov. A ako už bolo spomínané, absentuje možnosťou uplatnenia kolektívnej obrany, aký má Severoatlantická zmluva vo svojom článku číslo päť, v ktorom členské krajiny odsúhlasili, že „ozbrojený útok proti jednej alebo viacerým z nich bude považovaný za útok proti

[100] Saxi, *The rise, fall and resurgence of Nordic defence cooperation*, 673.
[101] Pauli Järvenpää, „Finland and NATO: So Close, Yet So Far“, International Centre for Defence and Security Estonia (22 April 2019), https://icds.ee/finland-and-nato-so-close-yet-so-far/ (stiahnuté 9.4.2020)
[102] Forsberg, „*The rise of Nordic defence cooperation*“, 1177.
[103] „Joint Statement of the Visegrad Group and Ukraine“, Official Site of Visegrad Group, http://www.visegradgroup.eu/calendar/2014/joint-statement-of-the-141217 (stiahnuté 28.3.2020)
[104] „Joint Communiqué of the V4 Defence Ministers 2019“, Official Site of Visegrad Group, http://www.visegradgroup.eu/calendar/2019 (stiahnuté 28.3.2020)

všetkým.“[105] Kvôli týmto absenciám je preto aj väčšinou členov braná len ako doplnok k členstvu v EÚ a NATO.

[105] „The North Atlantic Treaty“, Official Site of NATO, https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm (stiahnuté 19.4.2020)

Záver

Rozšírenie spolupráce severských štátov o oblasť obrany rozhodne možno označiť za významný medzník v histórii vzájomnej kooperácie. Ako sme mohli vidieť, historický záznam severskej obrannej spolupráce pred koncom studenej vojny nebol povzbudivý, rozbehla sa až v 90. rokoch založením NORDAC, NORDCAPS a NORDSUP. Vznikla síce na pozadí hospodárskej krízy, aj tak sa stretla s viac-menej pozitívnym ohlasom ďalších nadnárodných spoluprác a vyplnila tak chýbajúcu medzeru v severskej spolupráci. Nepodarilo sa síce pretaviť do nej všetky návrhy Stoltenbergovej správy, ale napokon väčšinu z nich si osvojila. Obrana severských štátov sa vyznačuje viacerými podobnými črtami, čo sa týka štruktúry, ale aj odlišnosťami pri technickom vybavení, či veľkosti obranného priemyslu.

Od svojho vzniku dodnes NORDEFCO prešlo zmenami a reprofilovalo svoje priority. V roku 2013 etablovali vzhľad štruktúry aký poznáme dnes v podobe rotujúceho predsedníctva, pravidelných stretnutí ministrov obrany a veliteľov ozbrojených síl dvakrát ročne, výborov a oblastí COPA, kladie si vo víziách ciele, ktoré by chceli v stanovenom časovom horizonte splniť. Od myšlienky integrácie národných obranných síl podloženej optimalizovaním nákladov na obranu, prešla k operatívnej vojenskej spolupráci riadenej viac bezpečnosťou v regióne. Zlom nastal so stúpajúcim napätím zo strany Ruska, čo zároveň motivovalo krajiny k nadviazaniu spolupráce s pobaltskými štátmi a zabezpečiť tak lepšiu kontrolu nad oblasťou Baltského mora. Prvýkrát od konca studenej vojny museli reagovať na možnosť vonkajšej hrozby.

Medzi úspešne dokončené projekty v rámci spolupráce patria spoločné cezhraničné cvičenia, programy NORECAS, NORTAT zabezpečujúce dozor nad vzdušným priestorom a leteckú efektivitu, dohoda Easy Access uľahčujúca pohyb jednotiek v regióne, či bezpečná tajná komunikačná sieť. Všetky menované projekty podporujú severský región ako spoločný obranný priestor s ohľadom na regionálnu bezpečnosť, znižujú bariéry medzi krajinami, aj keď ich úplne neodstraňujú. Takisto aj spoločné postupy v zahraničných operáciách pridávajú NORDEFCO kredit nie len v regionálnom meradle. Všetky dosiahnuté ciele sa podarilo uskutočniť prostredníctvom piatich oblastí kooperácie COPA, ktoré sú najdôležitejšou súčasťou štruktúry NORDEFCO. Treba ale poznamenať, že ich popohnal iný pohľad na otázku bezpečnosti po roku 2014.

Oblasťou, ktorej sa po predchádzajúcich skúsenostiach nebude spolupráca pridržať je nepochybne spoločné obstarávanie. Opakujúce sa rozpory, aké bolo možné vidieť pri

nórskom a švédskom obrannom priemysle, odkedy sa Nórsko v roku 2013 stiahlo z projektu obstarávania systému Archer, prinútili krajiny prehodnotiť svoje stratégie a budúce priority. Preto dnes neexistujú žiadne nové ambiciózne návrhy na spoločné obstarávanie produkcie obranného priemyslu. NORDEFCO sa zameriava predovšetkým na cvičenia, odbornú prípravu, zlepšenie spôsobilosti, rýchlosti nasadenia a technologickú harmonizáciu.[106] Politici teda môžu predostrieť ambície vo vzájomnom smerovaní, často ale platí, že práve stav obranných síl a priemyslu rozhoduje o jej budúcom vývoji.

Obmedzujúcim faktorom spolupráce sa ukázal byť nesúlad v integrácii do štruktúr nadnárodnej spolupráce, predovšetkým neúčasť Fínska a Švédska v NATO. To sa odzrkadlilo v limitoch nastavených pre NORDEFCO. Nenaplnili sa tým pádom obavy z prekrývania kompetencií a odvrátenia pozornosti severských štátov od členstva v EÚ a NATO. Obe krajiny sa snažia o väčšiu orientáciu na transatlantický priestor a zintenzívnením kooperácie s NATO, najmä v súvislosti s ruskou agresiou, avšak nič nenasvedčuje tomu, že by sa k nemu pridali v podobe riadneho členstva. Zatiaľ čo sa na začiatku považovala za hnací motor kooperácie nórsko-švédska bilaterálna spolupráca, po menšom vzájomnom konflikte tak dnes možno nahliadať na fínsko-švédsku.

Napriek faktu, že severská obranná spolupráca nedokáže konkurovať NATO, často tak zostáva v jeho tieni, a aj samotné členské štáty sa často sústreďujú na povinnosti plynúce z členstva v EÚ a NATO, dá sa pokladať za pomerne úspešný príklad regionálnej spolupráce v oblasti obrany. Svojou efektivitou môže byť príkladom pre posilnenie fungovania Severskej skupiny. Viditeľnejšou a aktívnejšou participáciou na projektoch, spoločných cvičeniach a etablovanou štruktúrou môže byť inšpiráciou pre ďalšie zoskupenia pôsobiace v iných regiónoch Európy, akým je napr. V4.

[106] Garberg Bredesen a Friis, *Governance Entrepreneurs as Spoilers in Nordic Defence Cooperation*, 94.

Summary

The extension of Nordic cooperation in the field of defense is undoubtedly an important milestone in the history of joint cooperation. Despite being established on the background of the economic crisis, the response from other existing cooperation structures has been positive. The new framework did not include all the proposals of the Stoltenberg report, however, most of them were adopted. The defense of the Nordic states is characteristic by similar features in terms of structure but also differences in technical equipment or the size of the defense industry.

Since its creation, NORDEFCO has changed and re-profiled its priorities. In 2013 established the appearance of the current structure, including a rotating presidency, regular meetings of defense ministers and commanders of the armed forces twice a year, committees, and COPA areas. From the idea of integrating national armed forces based on optimizing defense costs, it has moved to operational military cooperation with the turning point as rising tension from Russia, which also motivated the countries to cooperate with the Baltic states and thus ensure better control over the Baltic Sea region. For the first time since the end of the Cold War, they had to respond to the possibility of an external threat. Successfully completed cooperation projects include joint cross-border exercises, NORECAS, NORTAT programs providing airspace surveillance and air efficiency, an Easy Access agreement facilitating the movement of units in the region, and a secure secret communication network. All these projects support the Nordic region as a common defense area concerning regional security, reducing barriers between countries, nonetheless not completely. All the achieved goals were achieved through five areas of COPA cooperation, the most important part of the NORDEFCO structure.

The area that did not remain as a top priority after previous experiences is the joint procurement. The recurring contradictions seen in the Norwegian and Swedish defense industries, as Norway withdrew from the Archer project in 2013, have forced countries to rethink their strategies and future priorities. NORDEFCO focuses primarily on exercises, training, skills development, deployment speed, and technological harmonization. The limiting factor for cooperation has proved to be inconsistencies in the non-participation of Finland and Sweden in NATO. Both countries are seeking a greater focus on the transatlantic area and by intensifying cooperation with NATO, especially in the context of Russian aggression, but there is no indication that they will become full members. While Norwegian-Swedish bilateral cooperation was initially considered to be the driving force behind the

cooperation, today it may seem Swedish-Finnish. Due to the regional character, NORDEFCO cannot compete with NATO and often remains in its shadow. While the member states primarily focus on the obligations of EU and NATO membership, it can be considered a relatively successful framework of regional defense cooperation. With its structure and effectivity can be an example for enhancing the Nordic Group. More visible and active participation in projects, joint exercises, and an established structure can be an inspiration for other similar frameworks in European regions, such as e.g. Visegrád Group.

Použité zdroje

Pramene

European Parliament. „The Impact of the Financial Crisis on European Defence“. Stiahnuté 9.4.2020. https://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201106/20110623ATT22404/20110623ATT22404EN.pdf

Official Site of Ålands kulturstiftelse. „Convention on the Demilitarisation of the Åland Islands 1856“. Stiahnuté 18.3.2020. http://www.kulturstiftelsen.ax/images/internationellaavtal/engelskaavtal.pdf

Official Site of Danish Ministry of Defence. „Danish Chairmanship in 2020“. Stiahnuté 3.5.2020. https://www.fmn.dk/eng/allabout/pages/nordic-defence-coorporation-nordefco.aspx

Official Site of Danish Ministry of Defence. „Memorandum of Understanding on Easy Access“. Stiahnuté 14.4.2020. https://fmn.dk/nyheder/Documents/Memorandum-of-Understanding-on-the-establishment-of-an-Easy-Access-framework-applicable-in-peacetime.pdf

Official Site of Finnish Defence Forces. „Finnish Conscription System“. Stiahnuté 2.4.2020. https://puolustusvoimat.fi/en/finnish-conscription-system

Official Site of Forsvarsministeriet. „Bekendtgørelse af værnepligtsloven“. Stiahnuté 4.4.2020. https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=6463

Official Site of Global Firepower. „AFV/APC Strength by Country (2020)“. Stiahnuté 10.4.2020. https://www.globalfirepower.com/armor-apc-total.asp

Official Site of Global Firepower. „Aircraft Strength by Country (2020)“. Stiahnuté 6.4.2020. https://www.globalfirepower.com/aircraft-total.asp

Official Site of Global Firepower. „Denmark Military Strength (2020)“. Stiahnuté 6.4.2020. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=denmark

Official Site of Global Firepower. „Finland Military Strength (2020)“. Stiahnuté 6.4.2020. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=finland

Official Site of Global Firepower. „Navy Fleet Strengths (2020)“. Stiahnuté 6.4.2020. https://www.globalfirepower.com/navy-ships.asp

Official Site of Global Firepower. „Rocket Projector Strength (2020)“. Stiahnuté 10.4.2020. https://www.globalfirepower.com/armor-mlrs-total.asp

Official Site of Global Firepower. „Scandinavian Military Powers (2020)“. Stiahnuté 31.3.2020. https://www.globalfirepower.com/countries-listing-scandinavia.asp

Official Site of Global Firepower. „Submarine Fleet Strength by Country (2020)“. Stiahnuté 6.4.2020. https://www.globalfirepower.com/navy-submarines.asp

Official Site of Global Firepower. „Tank Strength by Country (2020)“. Stiahnuté 6.4.2020. https://www.globalfirepower.com/armor-tanks-total.asp

Official Site of Global Security. „Denmark – Defence Industry“. Stiahnuté 16.4.2020 https://www.globalsecurity.org/military/world/europe/dk-industry.htm

Official Site of Government of Iceland. „National Security“. Stiahnuté 30.3.2020. https://www.government.is/topics/foreign-affairs/national-security/

Official Site of Government of Norway. „Expert Commission on Norwegian Security and Defence Policy“. Stiahnuté 3.4.2020. https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/fd/dokumenter/unified-effort.pdf

Official Site of Government of Norway. „G. Military Service“. Stiahnuté 4.4.2020. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/fd/bro/2002/0003/ddd/pdfv/146961-pages_69-81.pdf

Official Site of Government of Norway. „NORDCAPS - MOU between Denmark, Finland, Norway and Sweden“. Stiahnuté 18.3.2020. https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/NORDCAPS---MOU-between-Denmark-Finland-Norway-and-Sweden/id419404/

Official Site of Government of Norway. „Norge avslutter kontrakten om artillerisystemet Archer“. Stiahnuté 3.4.2020. https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge-avslutter-kontrakten-om-artilleris/id747473/

Official Site of Government of Norway. „Taking steps towards enhancing the cooperation on defence“. Stiahnuté 3.4.2020. https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/vi-utdyper-det-nordiske-forsvarssamarbeidet/id2404378/

Official Site of Governement of Sweden. „NORDEFCO Annual Report 2019“. Stiahnuté 31.3.2020. https://www.regeringen.se/490372/globalassets/regeringen/dokument/forsvarsdepartementet/nordefco/nordefco-annual-report-2019-webb.pdf

Official Site of Government Offices of Sweden. „Sweden re-activates conscription“. Stiahnuté 4.4.2020. https://www.government.se/articles/2017/03/re-activation-of-enrolment-and-the-conscription/

Official Site of International Institute for Strategic Studies (IISS). „The Military Balance 2019“. Stiahnuté 2.4.2020. https://www.iiss.org/publications/the-military-balance/the-military-balance-2019

Official Site of NATO. „Relations with Finland“. Stiahnuté 15.3.2020. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49594.htm

Official Site of NATO. „The North Atlantic Treaty“. Stiahnuté 19.4.2020. https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm

Official Site of NORDEFCO. „ARMA Working Groups & Activities“. Stiahnuté 29.3.2020. https://www.nordefco.org/ARMA-Working-Groups

Official Site of NORDEFCO. „COPA Operations“. Stiahnuté 30.3.2020. https://www.nordefco.org/COPA-Operations2

Official Site of NORDEFCO. „Enhanced Nordic dialogue and information exchange in the event of crisis and conflict“. Stiahnuté 5.5.2020. https://www.nordefco.org/Enhanced-Nordic-dialogue-and-information-exchange-in-the-event-of-crisis-and-conflict-summary-of-defence-ministerial-meetings-on-19-20-November

Official Site of NORDEFCO. „Memorandum of Understanding on Nordic Defence Cooperation“. Stiahnuté 30.3.2020. http://www.nordefco.org/Files/nordefco-mou.pdf

Official Site of NORDEFCO. „NORDEFCO Annual Report 2013“. Stiahnuté 29.3.2020. https://www.nordefco.org/Files/AR2013_compressed.pdf

Official Site of NORDEFCO. „NORDEFCO Annual Report 2014“. Stiahnuté 22.3.2020. https://www.nordefco.org/Files/NORDEFCO_arsrapport_2014_compressed.pdf

Official Site of NORDEFCO. „NORDEFCO Annual Report 2015“. Stiahnuté 29.3.2020. https://www.nordefco.org/Files/nordefco-annual-report-2015_webb_compressed.pdf

Official Site of NORDEFCO. „NORDEFCO Annual Report 2017“. Stiahnuté 29.3.2020. https://www.nordefco.org/Files/Nordefco_annual_raport_2017_MoD_FI_compressed.pdf

Official Site of NORDEFCO. „Nordic Defence Cooperation Vision 2020“. Stiahnuté 4.4.2020 https://www.nordefco.org/Nordic-Defence-Cooperation-2020

Official Site of NORDEFCO. „Nordic Defence Cooperation Vision 2025“. Stiahnuté 4.4.2020. https://www.nordefco.org/Files/nordefco-vision-2025-signed.pdf

Official Site of NORDEFCO. „The Basics about NORDEFCO“. Stiahnuté 17.3.2020. https://www.nordefco.org/the-basics-about-nordefco

Official Site of NORDEFCO. „The Cooperation Areas“. Stiahnuté 27.3.2020. https://www.nordefco.org/The-Cooperation-Areas

Official Site of NordForsk. „Nordic co-operation“. Stiahnuté 13.3.2020. https://www.nordforsk.org/en/policy/norden/det-nordiske-samarbeidet

Official Site of Nordic Co-operation. „Policy Areas“. Stiahnuté 13.3.2020. https://www.norden.org/en/political_areas

Official Site of Ministry of Defence of Finland. „Nordic Defence Ministerial in Kotka – Joint Statement”. Stiahnuté 30.3.2020. https://www.defmin.fi/en/topical/press_releases/2009/nordic_defence_ministerial_in_kotka_-_joint_statement.3969.news

Official Site of Stockholm International Peace Research Institute. „SIPRI Military Expenditure Database, Data for all countries 1949–2018 (excel spreadsheet)“. Stiahnuté 2.4.2020. https://www.sipri.org/databases/milex

Official Site of Visegrad Group. „Joint Communiqué of the V4 Defence Ministers 2019“. Stiahnuté 28.3.2020. http://www.visegradgroup.eu/calendar/2019

Official Site of Visegrad Group. „Joint Statement of the Visegrad Group and Ukraine“. Stiahnuté 28.3.2020. http://www.visegradgroup.eu/calendar/2014/joint-statement-of-the-141217

Oficiálna stránka Úradu pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality SR. „SOŠ 3680 AAP-6 Slovník termínov a definícií NATO, Vydanie 11“. Stiahnuté 5.4.2020. http://www.uosksok.sk/ext_files/O2/sos_3680.pdf

Stoltenberg, Thorvald. „Nordic Cooperation on Foreign and Security Policy“. Proposals presented to the extraordinary meeting of Nordic foreign ministers in Oslo on 9 February 2009. Stiahnuté 19.3.2020 https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/nordicreport.pdf

Knihy

Busck, Steen a Poulsen, Henning, eds. *Dějiny Dánska.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007.

Červenka, Jan. *Faerské ostrovy.* Praha: Libri, 2015.

Dahl, Ann-Sofie. *US Policy in the Nordic-Baltic Region. During the Cold War and after.* Stockholm: Santérus, 2008.

Olsen, John Andreas. *Security in Northern Europe: Deterrence, Defence and Dialogue*. London: Routledge, 2019.

Penttilä, Risto E. J. *Finland's Search for Security through Defence, 1944–89*. New York: St. Martins Press, 1991.

Saxi, Håkon Lunde. *Nordic Defence Cooperation after the Cold War*. Oslo: Norwegian Institute For Defence Studies, 2011.

Periodiká a vedecké články

Dahl, Ann-Sofie. „NORDEFCO and NATO: “Smart Defence“ in the North?“. *Research Division – NATO Defence College* no. 101 (May 2014). Stiahnuté 8.3.2020. http://www.ndc.nato.int/news/news.php?icode=674

Forsberg, Tuomas. „The rise of Nordic defence cooperation: a return to regionalism?“. *International Affairs* 89:5 (2013), 1161-1181. Stiahnuté 15.3.2020. doi: 10.1111/1468-2346.12065

Garberg Bredesen, Maren a Friis, Karsten. „Governance Entrepreneurs as Spoilers in Nordic Defence Cooperation“. *Journal of Regional Security* 14:2 (2019), 77-100. Stiahnuté 12.4.2020, doi: 10.5937/jrs14-19697

Järvenpää, Pauli. „Finland and NATO: So Close, Yet So Far“, International Centre for Defence and Security Estonia (22 April 2019). Stiahnuté 9.4.2020. https://icds.ee/finland-and-nato-so-close-yet-so-far/

Lindstrom, Gustav. „Enter the EU Battlegroups“. *Chaillot Paper* no. 97 (February, 2007). Stiahnuté 15.3.2020. https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/cp097.pdf

Møller, Joakim Erma. „Trilateral defence cooperation in the North: an assessment of interoperability between Norway, Sweden and Finland“. *Defence Studies* 19:3 (2019). 235-256. Stiahnuté 14.4.2020, doi: 10.1080/14702436.2019.1634473

Internetové zdroje

BBC News. „Trump: What does the US contribute to Nato in Europe?“. Stiahnuté 20.4.2020. https://www.bbc.com/news/world-44717074

Euractiv. „Northern Group aims to step up regional security cooperation“. Stiahnuté 5.5.2020. https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/northern-group-aims-to-step-up-regional-security-cooperation/

Friends of Europe. „Nordic defence cooperation: NATO or a dead-end“. Insight by Karin Ernström. 30 Sep 2015. Stiahnuté 24.2.2020. https://www.friendsofeurope.org/insights/nordic-defence-cooperation-nato-or-a-dead-end/

NRK. „Forsvarets spesialkommando feiret 50-års-jubileum“. Stiahnuté 6.4.2020. https://www.nrk.no/innlandet/forsvarets-spesialkommando-50-ar-1.8305449

Store Norske Leksikon. „NORDSAFMN“. Stiahnuté 17.3.2020. https://snl.no/NORDSAMFN

The Local Sweden. „More Swedes want to join Nato than stay out“. Stiahnuté 15.3.2020. https://www.thelocal.se/20150914/poll-more-swedes-now-for-nato-than-against

Zoznam príloh

Príloha č. 1: Prehľad účasti severských štátov v medzinárodných štruktúrach a projektoch (tabuľka)

Príloha č. 2: Porovnanie výdavkov na obranu severských štátov v % HDP (graf)

Príloha č. 3: Počet strojov pre letecké, pozemné a námorné sily obranných štruktúr severských štátov (tabuľka)

Príloha č. 4: Štruktúra NORDEFCO podľa výročnej správy za rok 2019 (graf)

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
Jméno: Matej Ročkár
E-mail: matej.rockar@gmail.com
Studijní obor: Mezinárodní teritoriální studia
Semestr a školní rok zahájení práce: ZS 2019/2020
Semestr a školní rok ukončení práce: LS 2019/2020
Vedoucí bakalářského semináře: PhDr. Oldřich Tůma, Ph.D.
Vedoucí práce: prof. PhDr. Petr Svobodný, Ph.D.
Název práce: Spolupráca severských štátov v oblasti obrany v rámci NORDEFCO
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek): Spolupráca medzi severskými štátmi prebieha už od skončenia druhej svetovej vojny. V roku 1952 sa ju podarilo pretaviť do vzniku Severskej rady, avšak snahy o vytvorenie Škandinávskej obrannej únie koncom 40. rokov stroskotali. Koniec studenej vojny znamenal otvorenie cesty k zintenzívneniu spolupráce medzi štátmi, vznikli tri obranné rámce spolupráce – NORDCAPS, NORDAC a NORDSUP. V roku 2009 vytvorením NORDEFCO boli zlúčené do jednej štruktúry. Od svojho vzniku má etablovanú štruktúru, vrátane oblastí spolupráce, ktoré sú kľúčové pre realizáciu projektov. Podarilo sa jej zrealizovať viacero projektov, ktoré sú dnes úspešne implementované, avšak boli aj také, od ktorých sa krajiny rozhodli odstúpiť. Práca poukazuje na limity spolupráce a transformáciu z ekonomického charakteru smerom k bezpečnostnej a obrannej politike ako novej priorite, na čom sa podpísalo rastúce napätie zo strany Ruska.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadaní projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek): Všetky zmeny prebehli na koncom ZS 2019/2020. Téma práce, po zrelšej úvahe, sa posunula od prvotného nápadu porovnávania miery integrácie severských štátov do NATO a ich postoja k spoločnej obrannej spolupráci, smerom k ich kooperácii v oblasti obrany prebiehajúcej v NORDEFCO. Členstvo v NATO severských štátov, či možnosti vstupu Fínska a Švédska boli už predmetom viacerých záverečných prác. Zameraním na NORDEFCO sa téma zúžila a viac vyprofilovala. Pomohol k tomu aj fakt, že v českom ani slovenskom jazyku ešte severská obranná spolupráca nebola spracovaná, rovnako k nej chýba odborná literatúra v oboch jazykoch.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu): 1. Úvod 2. Obrana severských štátov 3. Severská obranná spolupráca 4. Výsledky spolupráce od vzniku NORDEFCO 5. Záver

6. Použitá literatúra

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

Dahl, A. S., *NORDEFCO and NATO: Smart Defence" in the North?* (Research Division – NATO Defence College, no. 101, 2014)

Dahl, A. S., *US Policy in the Nordic-Baltic Region. During the Cold War and after* (Santérus, 2008)

European Parliament. „The Impact of the Financial Crisis on European Defence". https://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201106/20110623ATT22404/20110623ATT22404EN.pdf

Forsberg, T., *The rise of Nordic defence cooperation: a return to regionalism?* (International Affairs 89:5, 2013)

Garberg, B. M. a Friis, K., *Governance Entrepreneurs as Spoilers in Nordic Defence Cooperation* (Journal of Regional Security 14:2, 2019)

Møller, J. E., *Trilateral defence cooperation in the North: an assessment of interoperability between Norway, Sweden and Finland* (Defence Studies 19:3, 2019)

Olsen, J. A., *Security in Northern Europe: Deterrence, Defence and Dialogue* (Routledge, 2019)

Official Site of NORDEFCO. „COPA Operations". https://www.nordefco.org/COPA-Operations2

Official Site of NORDEFCO. „Memorandum of Understanding on Nordic Defence Cooperation". http://www.nordefco.org/Files/nordefco-mou.pdf

Saxi, H. L., *Nordic Defence Cooperation after the Cold War* (Norwegian Institute For Defence Studies, 2011)

Stoltenberg, T., *Nordic Cooperation on Foreign and Security Policy* (Proposals presented to the extraordinary meeting of Nordic foreign ministers in Oslo on 9 February 2009)

Podpis studenta a datum:

Schváleno	**Datum**	**Podpis**
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		